

УДК 930.2:[069:378.4.091.214 (477.83-25)]195/201”

ВИКЛАДАННЯ МУЗЕЄЗНАВСТВА НА ІСТОРИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Олег ДУДЯК

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра давньої історії України та архівознавства
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна
email: odudiak@yahoo.com

У статті досліджується викладання музеєзнавчих дисциплін на історичному факультеті Львівського національного університету ім. Івана Франка. Проаналізовано передумови запровадження цих дисциплін, зміни їхнього статусу, роль та значення для підготовки фахівців-істориків. Розглянуто програми курсу, методичні матеріали та роль окремих кафедр і викладачів у викладанні музеєзнавства.

Ключові слова: музеєзнавство, музеологія, історичний факультет, музей, навчальна програма, музейно-архівна практика.

Музеєзнавство¹ вже кілька десятиліть є частиною навчальних програм з підготовки фахівців на історичному факультеті, проте досі час його запровадження як навчальної дисципліни, програми та навчально-методичні матеріали, не цікавили дослідників. В умовах перманентного реформування історичної освіти в Україні в останні десятиліття перед працівниками факультету неодноразово поставало питання про доцільність відкривати нові спеціальності, зокрема музеєлогічну. Тому, вважаємо за необхідне висвітлити процес появи та становлення на історичному факультеті Львівського університету музеєзнавства як навчальної дисципліни.

Оскільки історіографія питання відсутня, ми здебільшого опрацьовували дослідження з історії університету та історичного факультету, де міститься загальна інформація про розвиток цих інституцій, довідкова інформація про

---

¹ Накопичення теоретичного матеріалу та практичного досвіду в колекціонуванні, організації зберігання, експонування, консервації та реставрації артефактів зумовило сформувати окрему сферу діяльності. На її позначення виникло кілька понять, які використовували у різний час: музеографія, музеологія, музеєзнавство. У другій половині ХХ ст. термінологічний апарат у музейній сфері уніфіковано й на міжнародному рівні. За поняттям музеологія закріплюється розуміння наукової дисципліни, яка вивчає та систематизує досвід у музейній сфері. У вітчизняній музейній термінології здебільшого використовують поняття музеєзнавство. На думку львівського музеолога Р. Микульчика представники більшості українських музейних шкіл сприймають термін *музеєзнавство* як синонім до поняття *музеологія*. (Роман Микульчик “Терміни грецького та латинського походження у музейній термінології” *Проблеми української термінології: міжнар. наук. конф., 27–29 верес. 2012 р. : зб. наук. пр.*, 2012. С. 113–115 отримано доступ 17 серпня 2017., // http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Zbirnyk_2012/TK_Zbirnyk_2012_4_mykulchuk.htm). Не вдаючись в дискусію щодо тотожності цих термінів, ми в нашій студії використовуватимемо їх як тотожні, виходячи з практики вживання в українській музеєлогічній традиції.

викладачів, які викладали музейні дисципліни, статті, в яких розкривається історія кафедр, що були профільними для цих дисциплін. Серед опрацьованої літератури найінформативнішою є “Енциклопедія Львівського університету”, в якій міститься ґрунтовна вступна стаття про історію закладу, окремі факультети та інституції, а також наукові здобутки викладачів, які там працювали або працюють². Загальні факти з історії університету та окремих його підрозділів зібрані в ілюстрованій монографії, присвяченій його становленню та важливим етапам розвитку³. Цінною з фактологічного погляду є колективна праця з історії Історичного факультету Львівського університету, де простежуються основні віхи становлення цього університетського підрозділу, напрямки наукової роботи його працівників, довідкова інформація про викладачів та студентів, які там навчалися і працювали до початку 2000-х років⁴. Історія кафедри стародавнього світу та середніх віків, яка від кінця 1970-х і до середини 2000-х рр. стала базовою для навчання музеології у Львівському університеті, викладена у статті Олександра Бандровського та Юрія Гроссмана,⁵ а розвиток львівської етнологічної школи, представники якої ймовірно вперше запровадили до навчального процесу Львівського університету музеологічні дисципліни, детально розглянув у своїй монографії Роман Тарнавський⁶.

Відсутність наукових праць з досліджуваної проблеми зумовила необхідність детально вивчити джерела. Основний їхній масив до початку 1970-х рр. міститься у фонді Р – 119 (Львівський державний університет імені Івана Франка) Державного архіву Львівської області, а документи за подальші роки аж до 2000-х рр. – у фонді Р – 119 Архіву Львівського національного університету імені Івана Франка.

Із названих фондів найбільше інформації до теми цієї студії зберігається в описі № 17 (Історичний факультет) та описі № 11 (Навчальна частина), хоча проаналізовано також документи з інших описів.

З опису № 17 опрацьовано протоколи засідань Ради історичного факультету за 1960 – 1990-ті рр.; протоколи засідань кафедр історії УРСР та СРСР за 1950-ті – 1975 рр., протоколи засідань кафедри історії стародавнього світу та середніх віків (від 1994 р. – кафедра археології, античності та середньовіччя) за 1960 – 1990 рр., семестрові плани та програми спецкурсів викладачів цих кафедр за

² *ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка. У 2 т.* (Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011.) Т. 1: А–К. 716 с.

³ *Львівський університет.* Ред. Володимир Чугайов, (Львів: Вища школа, 1986), 146.

⁴ *Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940 – 2000). Ювілейна книга.* / Упорядники Олександр Вінниченко і Олександр Целуйко. Відп. за випуск Роман Шуст. (Львів, 2000.)

⁵ Олександр Бандровський, Юрій Гроссман “Кафедра історії стародавнього світу і середніх віків Львівського університету (1939 – 1983)”, *Вісник Львівського університету. Серія історична.* Вип. 20. (1983): 71 – 77.

⁶ Роман Тарнавський *Кафедра етнології Львівського університету. Класичний період (1910 – 1947).* (Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2016.), 236.

1960–2000 рр.; звіти згаданих кафедр про навчальну та науково-дослідну роботу. З опису № 11 ми отримали інформацію про обсяг навчальної роботи кафедр за 1960–1980 рр., а також розподіл навантаження між членами кафедр.

Важливим джерелом до вивчення динаміки запровадження музейних дисциплін на історичному факультеті служать навчальні плани. Тому опрацьовано навчальні плани історичного факультету від кінця 1950-х рр. і до чинних на даний час. Навчальні плани подають кількість годин, відведених на музеологічні дисципліни, навчальні курси, на яких вони викладалися, форми контролю, форми занять та ін.

Держава здійснювала і здійснює вирішальний вплив на розвиток освітніх процесів, зокрема у сфері вищої освіти. Цей вплив здійснюється через закони, накази, розпорядження, постанови та інші офіційні документи Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Міністерства Освіти та інших уповноважених органів влади. Автор опрацював збірник документів, який містить найважливіші постанови, розпорядження, накази та інструкції видані радянською владою у сфері вищої освіти від часу її встановлення і до кінця 1970-х рр.⁷

На жаль, є значні прогалини у збереженні документів, зокрема, не повністю дійшли до нас навчальні плани за 1970-ті–1980-ті рр., неповна документація окремих кафедр, а часом така документація взагалі відсутня, особливо за 1990-ті–2000-ні рр. Не всі документи, наявні в архівних установах, описані і доступні до опрацювання. Всі ці проблеми ускладнюють дослідницьку роботу і не дають можливості повністю з'ясувати всі поставлені завдання.

Музеологія як наукова і навчальна дисципліна сформувалася лише у другій половині ХХ ст., хоча її витоки науковці виводять від середини ХVІ ст.⁸ Чеський дослідник Збинець Странський у процесі її становлення виділяє три етапи: (1) донауковий, або формативний (2) емпірично-дескриптивний, або етап уніфікації та синтезу (3) теоретично-синтетичний, або етап зрілості⁹. Саме на другому етапі виникають центри дослідження і викладання музеології. Одним з перших таких центрів стає Школа Лувру (Ecole du Louvre) створена в 1882 р. в Парижі при музеї Лувр. За задумом її засновників, метою було „*витягнути з колекцій знання, які там містяться і готувати кураторів (охоронців фондів в музеї – Д. О.), місіонерів, археологів*”¹⁰. За первісним задумом у школі мали навчати археологів, але невдовзі там почали готувати спеціалістів зі споріднених дисциплін: антропології, античних мов, історії мистецтва. У 1927 р. у Луврській школі засновано першу у світі кафедру **музеології** і відтоді розпочато готувати

---

⁷ *Высшая школа*, ред. Евгений Войленко. Сб. основных постановлений, приказов и инструкций. В 2-х частях. (Москва: Высшая школа, 1978.) Ч. 1. 400.

⁸ Фрідріх Вайдакер *Загальна музеологія: Посібник*, (Львів: Літопис, 2005). С. 110.

⁹ Peter van Mensch *Towards a methodology of museology. The museology discourse*. (PhD thesis, University of Zagreb, 1992), отримано доступ 10 грудня 2016, <http://www.muuseum.ee/et/erialane_areng/museoloogiaalane_ki/ingliskeelne_kirjand/p_van_mensch_towar/>

¹⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Ecole_du_Louvre

студентів за спеціальністю **музеологія**, що дозволило в наступні десятиліття підняти на високий професійний рівень не лише роботу столичних музеїв, а й провінційних¹¹. Завдяки високоякісній підготові музейних кадрів, Луврська школа здобула міжнародне визнання у царині музеології.

Подібні центри виникають і в інших західноєвропейських країнах та США, публікуються підручники, дослідницькі роботи. Цей рух охоплює і країни центрально-східної Європи. За ініціативою директора Моравського музею Ярослава Гелферта (Jaroslav Helfert) в Університеті м. Брно від 1921 року запроваджено посаду лектора з музеології, виклади розпочали від 1922 року і тривали до німецької окупації¹².

Спроби запровадити музеєзнавчі дисципліни у міжвоєнний період простежуються і у Львівському університеті. Львівський науковець Р. Тарнавський, аналізуючи наукову та педагогічну діяльність відомого польського етнолога Адама Фішера, згадує про викладання ним лекційного курсу “Етнографічне музейництво”¹³. Описуючи студентські роки у Львівському університеті українського студента-етнолога Романа Гарасимчука Р. Тарнавський наводить його спогади про ті роки: “Інтересували мене усі проблеми народної культури (матеріальної, духовної, суспільної) та музейної справи”¹⁴. Отже, викладання музейних дисциплін у Львівському університеті відбувалося і в міжвоєнний період, проте більшого розмаху воно набуло вже у другій половині ХХ ст., і було пов’язане з потребою мати фахових музейних працівників.

Після встановлення радянської влади у Львові в липні 1944 р. відновив діяльність Львівський університет, зокрема історичний факультет. Основну увагу стали приділяти викладам базових історичних та пов’язаних з ними дисциплін. Окремої спеціалізації для вишколу музейних працівників не існувало. Загальну уяву про музейну роботу давали на виробничій практиці. У звіті декана історичного факультету проф. Івана Крип’якевича про роботу в I-му семестрі 1945–1946 н. р. йдеться про обговорення на катедрах засад проведення виробничої практики і організацію виробничої екскурсії студентів до музеїв та архівів¹⁵. Виробничу практику запроваджували наказами ректора. Так, згідно з наказом ректора № 67 від 11 березня 1949 р. виробнича практика для студентів V-го курсу історичного факультету проводилася в музеях та архівах Львова тривалістю 40 год.¹⁶ Про організацію проходження такої практики відомо зі

¹¹ <http://www.ecoledulouvre.fr/en/ecole-louvre/history>

¹² Jan Dolak “Czech and Slovak museology, current status and the future of this branch of science”, *Nordisk Museologi*, № 2, (2007): 99, отримано доступ 21 серпня 2017, <https://www.journals.uio.no/index.php/museolog/article/view/File/3249/2815>

¹³ Роман Тарнавський *Кафедра етнології Львівського університету. Класичний період (1910–1947)*, 79.

¹⁴ Там само, 80.

¹⁵ Звіт про роботу факультету за 1945–1946 н. р., Державний архів Львівської області (далі – ДАЛО), ф. Р-119, оп. 17, спр. 17, арк. 6.

¹⁶ Накази ректора по особовому складу, Архів Львівського національного університету імені Івана Франка (далі – Архів ЛНУ), ф. Р-119, оп. 28 о/с, спр. 35 (Т. 1), арк. 77.

звіту за квітень 1948 р. У ньому йдеться, що студенти V-го курсу історичного факультету впродовж 19 – 25 квітня пройшли 40-годинну виробничу практику, для чого були розподілені на три групи¹⁷. Дві групи проходили виробничу практику у Львівському історичному архіві, а одна – у Львівському історичному музеї. Групою, яка проходила практику в Історичному музеї, керував викладач Яцкевич. У музеї студентів ознайомили з науковою обробкою археологічних матеріалів, побудовою експозицій і науковою експертизою музейних експонатів¹⁸.

У наступні роки ситуація з підготовою музейних фахівців на історичному факультеті Львівського університету не змінилася. Загальну уяву про роботу музеїв вони отримували під час виробничої практики, окремих теоретичних курсів їм не читали. Хоча типові навчальні плани, складені Міністерством вищої освіти СРСР, передбачали наявність на історичних факультетах спеціалізації “музеєзнавство” із сукупністю необхідних дисциплін.

Кардинальні зміни до навчальних планів історичного факультету були внесені наприкінці 1950-х початку 1960-х років. У грудні 1958 р. Верховна Рада СРСР ухвалила закон “Про зміцнення зв’язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР”¹⁹. У квітні 1959 р. цей закон ухвалила й Верховна Рада УРСР. Одним з пріоритетів закону: зміцнювати зв’язок школи з виробництвом через запровадження виробничого навчання у шкільній програмі та проводити частину занять на промислових та сільськогосподарських підприємствах.

Цей закон вплинув і на зміну навчальних програм у вищих навчальних закладах, оскільки вимагав максимально зблизити теоретичне навчання з виробництвом. Його ухваленню передувало ініційоване владою громадське обговорення. Зокрема, на історичному факультеті Львівського університету, створили комісію з обговорення пропозицій Міністерства вищої освіти про реорганізацію вищих навчальних закладів. На засіданні Вченої Ради історичного факультету від 21 жовтня 1958 р. заслухали пропозицію цієї комісії щодо реорганізації історичного факультету, з якою виступив завідувач катедри Історії СРСР доц. Василь Осечинський²⁰. Рада ухвалила рішення розширити самостійну роботу студентів, починаючи від третього курсу, а також зменшити години на загальноісторичні курси і збільшити – на спецкурси²¹. Відтак 13 травня 1959 р. Міністерство вищої та середньої спеціальної освіти УРСР схвалило нові навчальні програми для вищих навчальних закладів, зокрема для історичних факультетів.

---

¹⁷ Звіти про виробничу науково – архівну практику студентів V-го курсу історичного факультету, ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 69, арк. 3.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Ярослав Грицак *Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX століття*. (Київ: Генеза, 2000), 282

²⁰ Протокол № 1 засідання Ради історичного факультету ЛДУ ім. Ів. Франка від 21 жовтня 1958 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 340, арк. 1.

²¹ Там само, арк. 6.

Ці плани скерували до вишів для обговорення і внесення змін, залежно від специфіки кожного закладу. На засіданні Вченої Ради історичного факультету нову навчальну програму розглянуто 23 червня 1959 р. Під час обговорення до неї внесли певні зміни, після чого схвалили. У підсумковому рішенні, зокрема, говорилося, що “З метою ширшого використання випускників історичного факультету на практичній роботі рахувати доцільним в рамках навчального плану, поряд з читанням спецкурсів та спецсеминарів з педагогічних дисциплін, читати спецдисципліни з циклу музеєзнавства та архівознавства. Це дасть можливість використати випускників факультету не тільки на роботі в школах, але й музеях та архівах. В зв’язку з вищесказаним, студентам, які закінчили історичний факультет, присвоювати кваліфікацію спеціаліста: Історик – музеєзнавець чи архівознавець. Вчитель Історії і Конституції”²². По суті цим рішенням на факультеті запроваджувалися дві нові спеціалізації: музеєзнавство та архівознавство. Окрім основних курсів з музеєзнавства та архівознавства вводилися спецкурси з цих спеціалізацій: у 4-му семестрі курс на 64 год. (4 год. на тиждень), у 5-му семестрі – на 54 год. (3 год. на тиждень), у 6-му семестрі – на 48 год. (3 год. тижневих), всі вони завершувалися заліком²³.

Нові спеціалізації запроваджувалися на трьох формах навчання: денній, вечірній та заочній. Спеціалізація з музеєзнавства на денній формі навчання, окрім загальноісторичних дисциплін, передбачала такі навчальні курси: *Історія музейної справи з основами обліку та зберігання музейних фондів та методики експозицій* (4-й семестр, 64 год.); *Історія матеріальної культури* (5-й семестр, 54 год.); *Нумізматику з основами метрології та хронології* (6-й семестр, 48 год.)²⁴. План також передбачав, окрім загальноісторичних дисциплін, читання на спеціалізації музеєзнавство основ археології, історії первісного суспільства, основ етнографії, історії мистецтва²⁵. Для практичного вишколу згідно з цим навчальним планом студенти проходили педагогічну, археологічну, дві музейні та переддипломну (в музеях та рукописних фондах) практики²⁶.

Для вечірньої та заочної форм навчання у варіаціях навчальних дисциплін, порівняно зі стаціонаром, були певні відмінності. Так, наприклад, на вечірній формі навчання навчальний план містив такі курси: *Історія музейної справи* (8-й семестр, 28 год.); *Допоміжні історичні дисципліни* (дипломатика, хронологія, метрологія – 8-й семестр, 28 год.); *Історія матеріальної культури* – 9-й семестр, 36 год.); *Спецдисципліна* (11-й семестр, 36 год.)²⁷. Для практичного

²² Протокол № 1 засідання Ради історичного факультету ЛДУ ім. Ів. Франка від 21 жовтня 1958 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 340, арк. 80.

²³ Там само. арк. 79.

²⁴ Навчальні плани університету на 1959/60 – 1964/65 н. р., розроблені МВО УРСР, ДАЛО, ф.Р-119, оп. 11, спр. 97, арк. 64.

²⁵ Там само.

²⁶ Там само.

²⁷ Протокол № 1 засідання Ради історичного факультету ЛДУ ім. Ів. Франка від 21 жовтня 1958 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 340, арк. 67.

вишколу студенти вечірньої форми навчання мали пройти педагогічну практику (10-й семестр, 4 тижні) та виробничу практику в музеї (11-й семестр, 3 тижні)²⁸.

Перспективний план розвитку історичного факультету на 1959–1965 рр. передбачав підготовку фахівців з двох спеціальностей: “Історик. Музеєзнавець. Вчитель історії і Конституції” та “Історик. Архівознавець. Вчитель історії і Конституції”²⁹. Перший випуск фахівців за цими спеціальностями на денній формі навчання у 1963/1964 н. р. мав скласти 13 музеєзнавців та 12 архівістів, а в 1964/1965 н. р. планувалося підготувати 25 музеєзнавців на денному навчанні, 13 на вечірньому відділенні та 64 на заочному, тобто всього разом 102 фахівці³⁰. За цей же час мало бути підготовано 25 архівістів на денному навчанні, 12 – на вечірньому та 64 фахівці цієї сфери – на заочному, тобто 101 спеціаліст. Отже, за ці два роки факультет мав підготувати 115 музеєзнавців та 113 архівознавців, тобто разом 228 фахівців обох спеціальностей³¹.

На наступних засіданнях Вченої Ради факультету неодноразово торкалися питання розбудови матеріальної бази, де мали готувати спеціалістів з музеєзнавства. Під час обговорення питання про зв'язки історичного факультету з виробництвом на засіданні Вченої Ради від 30 листопада 1959 р. проф. Дмитро Похилевич запропонував створити на факультеті кабінет музеєзнавства та архівознавства, який би “прививав любов студентам до архівної та музейної роботи”³². Цю ідею підтримав доц. Ярослав Кісь, а доц. Григорій Гербільський запропонував звернутися до Міністерства вищої освіти за дозволом відкрити на факультеті катедру допоміжних історичних дисциплін³³.

До проблем навчально-виробничої бази для музеєзнавців та архівознавців повернулися на засіданні Вченої Ради факультету 16 вересня 1960 р. Доц. Я. Кісь запропонував створити таку базу в музеях та архівах Львова, встановити постійні зв'язки з музеями та архівами міста, закріпити студентів за конкретними відділами архівів для проходження практики³⁴. Підсумкова ухвала Вченої Ради з цього питання була такою: “Прийняти до відома пропозицію Кіся Я. П. про створення навчально-виробничої бази в музеях та архівах м. Львова. Пропонувати доц. Гроссману Ю. М. і доц. Гербільському Г. Ю. читати курси по архівознавству та музеєзнавству. Підтримувати зв'язки з історичними архівами та музеями Львова”³⁵.

---

²⁸ Протокол № 1 засідання Ради історичного факультету ЛДУ ім. Ів. Франка від 21 жовтня 1958 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 340, арк. 67.

²⁹ Перспективний план факультету на 1959–1965 рр., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 373, арк. 1.

³⁰ Там само. Арк. 2.

³¹ Там само. Арк. 2.

³² Протокол № 3 засідання Ради історичного факультету ЛДУ ім. Ів. Франка від 30. XI. 1958 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 371, арк. 22.

³³ Там само, арк. 23.

³⁴ Там само, спр. 410, арк. 6.

³⁵ Там само.

Судячи з протоколів засідання кафедри історії СРСР доц. Г. Гербільський³⁶ розпочав читати навчальну дисципліну “Музейна справа” у другому семестрі 1961/62 навчального року на III-му та IV-му курсах стаціонару³⁷, розраховану на 30 лекційних годин³⁸

Отже, попри гучні декларації про заснування спеціалізації з музеєзнавства, запровадження у навчальний процес низки музеєзнавчих дисциплін насправді обмежилися читанням невеликого курсу “Музейна справа”. І то він не мав стабільного статусу – у 1962/63 н. р. в навчальних планах студентів стаціонару та вечірнього навчання він відсутній³⁹. Натомість його читали для всього курсу студентів-заочників IV-го року навчання, у II-му семестрі передбачалося 10 год. лекцій та 72 год. виробничої практики в музеях⁴⁰.

Відтак 27 жовтня 1962 р. відбулося об’єднане засідання викладачів кафедр історії СРСР та історії УРСР, де обговорювали проблемні питання розвитку історичної науки на факультеті та підготовки фахівців. Серед важливих проблем доц. Г. Гербільський зауважив: “Учебний план недосконалий, але й він не виконується. Не готуються спеціалісти по архівах та музеях. Доцільно створити кафедру допоміжних наук...”⁴¹. Проте не всі викладачі поділяли занепокоєність з приводу відсутності згаданих спеціалізацій. На тій же нараді доц. Олександр Цибко заявив: “Щодо розвитку спеціалізації по допоміжних дисциплінах, то тут немає потреби у підготовці спеціалістів з музеєзнавства і архівознавства, і навряд чи є можливість створювати спеціальну кафедру для допоміжних дисциплін...”⁴².

Попри неоднозначне ставлення до музейної та архівної спеціалізацій потреба готувати фахівців цих галузей існувала. На засіданні кафедри історії СРСР від 13 березня 1963 р. доц. Г. Гербільському доручили опрацювати програму з виробничого навчання студентів у музеях та архівах,⁴³ а на засіданні від 29 червня 1963 р. доручено читати у 1963/64 н. р. лекції з дисципліни “Музейна

³⁶ Гербільський Г. Ю. (14.XII.1904, м. Катеринослав (тепер м. Дніпро) – 14. III. 1991, м. Київ). У 1946 – 1954 рр. ст. викладач, 1954–1967 рр. доц., 1967–1979 рр. проф., каф. істор. СРСР Львівського університету (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 1: А–К., 342.).

³⁷ Протокол № 8 засідання кафедри історії СРСР від 07.II.1962 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 453, арк. 37–38.

³⁸ Звіт про роботу кафедри історії СРСР за 1961–1962 н. р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 455, арк. 8, 11, 12.

³⁹ Протокол № 12 засідання кафедри історії СРСР від 04.II.1963 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 480, арк. 51–52.

⁴⁰ Звіт про роботу кафедри історії СРСР за 1962–1963 н. р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 482, арк. 13.

⁴¹ Протокол № 5 об’єднаного засідання кафедр історії СРСР і історії УРСР від 27 жовтня 1962 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 480, арк. 17.

⁴² Там само.

⁴³ Протокол № 14 поширеного засідання кафедри історії СРСР від 13.III.1963 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 480, арк. 72.

справа” на III-му курсі стаціонару та IV-му курсі вечірнього навчання та провадити музейну практику⁴⁴.

Вкотре питання про виклади музеєзнавства для всіх студентів історичного факультету доц. Г. Гербільський підняв на засіданні кафедри 22 січня 1964 р. Він, зокрема, сказав: “Беручи до уваги, що випускники історичного факультету повинні теоретично і практично бути обізнані з роботою історичного музею, не тільки як майбутні музейні працівники, але і як вчителі, які на практиці беруть керівну участь у створенні кімнат-музеїв у школах, сільських культосвітніх установах, зокрема кімнат-музеїв В. І. Леніна, скеровують роботу учнів у цьому напрямку.

Кафедра історії СРСР просить Раду факультету ввести в навчальний план викладання курсу музеєзнавства і музейну практику для студентів історичного факультету. На нашу думку, найкраще це зробити у I семестрі IV-го курсу після того, як студенти прослухали курси історії СРСР і джерелознавства історії СРСР”⁴⁵. Як результат пропозиції доц. Г. Гербільського, напевно, було затверджено викладання курсу “Музейна справа” у 1964/65 н. р. на I семестр IV-го курсу стаціонару⁴⁶. На цю дисципліну для студентів стаціонару запланували 16 год. лекцій та 40 год. музейної практики, а для студентів-заочників IV-го курсу передбачалося 14 год. лекцій і 72 год. музейної практики⁴⁷.

Питання музеєзнавчої практики знову таки підняли на засіданні кафедри 21 березня 1964 р. На цьому засіданні виступив доц. Г. Гербільський з доповіддю “Методика проведення музейної практики з студентами IV-го курсу”. Після обговорення її схвалили і вирішили використати під час проведення музейної практики зі студентами історичного факультету⁴⁸.

Ширшому впровадженню музеєзнавчих дисциплін у навчальний процес історичного факультету Львівського університету завадила занадто революційна політика радянських очільників в освітній сфері, які проголосили ідею прискорено готувати вчителів для загальноосвітніх шкіл. Постанова ЦК КПРС та Ради міністрів СРСР від 9 травня 1963 р. № 533 з цією метою передбачала готувати вчителів у педінститутах, як правило, з однією спеціальністю з чотирирічним терміном навчання.⁴⁹ Наказом міністра вищої і середньої спеціальної освіти СРСР

---

⁴⁴ Протокол № 19 засідання кафедри історії СРСР від 29.VI.1963 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 480, арк. 86.

⁴⁵ Протокол № 8 засідання кафедри історії СРСР від 22.01.1964 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 515, арк. 53–54.

⁴⁶ Протокол № 17 засідання кафедри історії СРСР від 29.VI.1964 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 515, арк. 91.

⁴⁷ Звіт про роботу кафедри історії СРСР за 1964 – 1965 н. р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 547, арк. 8, 12.

⁴⁸ Протокол № 11 засідання кафедри історії СРСР від 21.III.1964 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 515, арк. 67.

⁴⁹ *О мерах по дальнейшему развитию высшего и среднего специального образования, улучшению подготовки и использования специалистов*. Сб. основных постановлений, приказов и инструкций. В 2-х частях, ред. Евгений Войленко. (Москва: Высшая школа, 1978.) Ч. 1. 19–20.

від 30 жовтня 1964 р. чотирирічне навчання запроваджували і на низці спеціальностей в університетах, зокрема і на спеціальності 2008 – Історія⁵⁰. Перехід на чотирирічне навчання призвів до ущільнення навчальних планів, низку предметів вилучено з навчальних програм, серед них і музеєзнавство.

Такий стан справ негативно позначився на підготові фахівців-істориків і досвідчені викладачі факультету розуміли, що необхідно повернутись до п'ятирічного терміну навчання і наповнення навчальної програми фаховими дисциплінами.

Відтак 12 вересня 1966 р. на засіданні кафедри Історії СРСР обговорювалась постанова ЦК КПРС і Ради міністрів СРСР “Про заходи для покращення підготовки спеціалістів і удосконалення керівництва вищою та середньою спеціальною освітою в країні”. В числі інших членів кафедри виступив доц. Г. Гербільський, який зауважив: “...Наші студенти історичного факультету працюють на громадських засадах у філіалі музею В. І. Леніна, де проводять екскурсії для відвідувачів, тому треба для студентів I-го курсу денного навчання включити в навчальні плани курс музеєзнавства і призначити на це 10 год. лекцій... Треба подбати про те, щоб студенти історичного факультету вчилися не чотири, а п'ять років...”⁵¹. Проте жодного рішення з цього приводу не ухвалили.

У наступні роки ми зустрічаємо курс по вибору “Історія музейної справи”, розрахований на 14 год. у студентів-заочників 4-го курсу в 1966, 1967 роках, який проводив доц. Г. Гербільський, а в 1968 – 1969 н. р. у студентів IV курсу заочної форми навчання з'являється спецсеминар “Музеєзнавство та краєзнавство”, який читав викладач кафедри історії УРСР Володимир Зварич⁵². Також він керував студентами-заочниками IV курсу, котрі проходили виробничу практику в музеях м. Львова. Там вони ознайомилися з правилами складання планів експозиції, принципами її організації та художнього оформлення⁵³.

На засіданні кафедри УРСР від 30.06.1969 р. обговорено і схвалено план спеціалізації на 1969–1970 н. р. План передбачав спецсеминар “Музеєзнавство та краєзнавство” на III курсі вечірньої форми навчання, розрахований на 36 год. практичних занять⁵⁴. Також передбачено такий спецсеминар на IV курсі заочної форми навчання, розрахований на 26 год., який завершувався заліком⁵⁵. Готувати

⁵⁰ *О сроках обучения в высших учебных заведениях. Приказ министра высшего и среднего специального образования СССР от 30 октября 1964 г. № 339. Сб. основных постановлений, приказов и инструкций. В 2-х частях, ред. Евгений Войленко. (Москва: Высшая школа, 1978.) Ч. 1., 157.*

⁵¹ Протокол № 2 засідання кафедри історії СРСР від 12.IX.1966 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 585, арк. 5.

⁵² Семестрові плани і звіт про роботу кафедри історії УРСР за 1968–1969 н. р. і звіт про науково-дослідну роботу за 1968 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 615, арк. 34.

⁵³ Там само, арк. 36–37.

⁵⁴ План спеціалізації кафедри історії УРСР: вечірнє навчання, ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 614, арк. 161.

⁵⁵ Там само, арк. 162.

і проводити ці спецсеінари та виробничу практику в музеях доручено В. Зваричу⁵⁶.

На першому засіданні катедри історії УРСР у новому навчальному 1969–1970 н. р., яке відбулося 4 вересня 1969 р., її завідувач проф. Микола Кравець зауважив, що навчальну роботу необхідно пов'язувати з науковою, тому катедра запропонувала читати нові спецкурси та проводити спецсеінари на той навчальний рік. Серед запропонованого зустрічаємо “курс лекцій та практичних занять з музеєзнавства та краєзнавства, який буде читати викладач В. В. Зварич”⁵⁷. Проте вже на засіданні катедри від 21 квітня 1970 р. проф. М. Кравець повідомив, що у наступному навчальному році курс історії України скорочено на 20 год., скорочується час на сеінари та інші дисципліни катедри. Скорочено курс музеєзнавства на 12 год. та курс краєзнавства на 12 год., вони завершуватимуться заліком⁵⁸.

У розрахунках навчального навантаження кафедри історії УРСР на 1970–1971 н. р. серед вказаних там предметів згадується спеціальний сеінар “Музеєзнавство”, який проводився на IV курсі заочної форми навчання в групі з 15 осіб⁵⁹. Згідно з навчальним планом на цей спецсеінар відводилося 39 годин, з них – на практичні заняття 26 годин, на консультації – 8 годин та 5 годин на заліки⁶⁰. З протоколу засідань катедри історії УРСР № 13 від 31 січня 1972 року довідуємось, що спецсеінар “Музеєзнавство та краєзнавство” на IV курсі заочної форми навчання проводив старший викладач В. Зварич⁶¹. Такий самий спецсеінар він проводив на IV курсі заочної форми навчання в 1971–1972 н. р. на кафедрі історії СРСР⁶².

У навчальних планах на 1972–1973 н. р. та наступний нема жодної згадки про музеєзнавство ні на стаціонарі, ні на заочній та вечірній формах навчання⁶³.

---

⁵⁶ Зварич В. В. – (07.II.1919, с. Озерна тепер Зборівського р – ну, Терноп. обл. – 05.XII.1998, м. Львів) – історик, нумізмат. У 1957–1960 ст. лаборант каф. історії УРСР, 1960–1967 – директор кабінету допоміж. істор. дисциплін (нумізматики, сфрагістики), 1967–1971 – директор Музею археології та допоміж. істор. дисциплін, 1971–1986 – ст. викладач каф. історії СРСР, 1986–1987 – ст. викладач каф. історії УРСР Львівського університету (ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка. У 2 т., Т. 1: А–К., 529).

⁵⁷ Протокол № 1 засідання кафедри історії УРСР від 04.IX.1969 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 627, арк. 2.

⁵⁸ Протокол № 12 засідання кафедри історії УРСР від 21.IV.1970 р., ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 627, арк. 101.

⁵⁹ Розрахунки учбового навантаження кафедри історії УРСР на 1970 – 1971 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р- 119, оп. 11, спр. 180, арк. 100.

⁶⁰ Там само.

⁶¹ Протокол № 13 засідання кафедри історії УРСР від 31.I. 1972 р., Архів ЛНУ, ф. Р- 119, оп. 17, спр. 7, арк. 94.

⁶² Звіт про роботу кафедри історії СРСР Львівського ордена Леніна державного університету ім. І. Франка за 1971-1972 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р- 119, оп. 17, спр. 3, арк. 6.

⁶³ Навчальні плани факультетів вечірнього і заочного навчання на 1972–1973 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р- 119, оп. 24, спр. 28, арк. 1–139.

Хоча проблема запровадити музеєзнавство як викладову дисципліну витала в повітрі. На засіданні Вченої Ради історичного факультету 27 жовтня 1972 р. обговорювалося питання організації та проведення всіх видів практики, зокрема виробничої. Під час цього обговорення проф. Г. Гербільський вчорго зауважив, що історичний факультет готує не лише вчителів, тому щоб якісно проводити виробничу практику потрібно запровадити у навчальний процес такі курси як музеєзнавство, архівознавство, історична бібліографія⁶⁴. У проєкті контингенту студентів Львівського університету на 1973–1974 н. р. на історичному факультеті пропонували запровадити спеціалізацію “Музеєзнавство і археологія”⁶⁵. Згідно з цим проєктом на цю спеціалізацію мало бути набрано 30 студентів заочників, з них 16 осіб на V курсі, та 14 – на VI курсі⁶⁶. Проте цей проєкт не реалізували.

Під час засідання кафедри історії СРСР 7 жовтня 1974 р. обговорювали і затверджували робочі програми спецкурсів та спецсеінарів. Проф. Г. Гербільський виніс на затвердження власний спецкурс “Основи музеєзнавства”. Після обговорення робочу програму цього спецкурсу затвердили⁶⁷. На жаль, серед матеріалів засідання кафедри ця програма не збереглася. Тому ми не можемо сказати про заплановані теми, кількість годин та навчальний курс, на котрому ця дисципліна мала викладатися. У переглянутих навчальних планах також відсутня інформація про цей спецкурс. Проте аналіз залікових книжок студентів стаціонару 1971–1976 років навчання, спеціалізації “вітчизняна історія” (кафедра історії СРСР) свідчить, що вони в дев’ятому семестрі прослухали курс за вибором “Історія та сучасний стан музейної справи в СРСР”. Залік, а також музеєзнавчу практику наприкінці грудня 1975 р. виставив проф. Г. Гербільський⁶⁸. Про виклади цієї дисципліни ми дізнаємося також із “Звіту про навчально-виховну роботу на історичному факультеті за 1975–1976 н. р.”⁶⁹. Знову ж таки, детальнішої інформації про цей курс ми не маємо, але в попередньому та наступних семестрах він не зустрічався.

Наступна згадка про музеєзнавство міститься у проєкті контингенту студентів на 1976–1977 н. р. Серед спеціалізацій історичного факультету зазначено музеєзнавство. На цю спеціалізацію мало бути набрано 34 студенти на стаціонар, та 23 особи на заочну форму навчання⁷⁰. Із 34 студентів стаціонару 12

⁶⁴ Протокол № 2 засідання Ради історичного факультету ЛДУ ім. Ів. Франка від 27. X. 1972 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 16, арк. 21.

⁶⁵ Розрахунки учбового навантаження кафедр на 1973 – 1974 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 11, спр. 213, арк. 1.

⁶⁶ Там само.

⁶⁷ Протокол № 2 засідання кафедри історії СРСР від 07.X.1974 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 52, арк. 9.

⁶⁸ Архів ЛНУ, особова справа № 17061/ Д.

⁶⁹ Звіт про навчально-методичну, ідейно-виховну та громадсько-корисну роботу історичного факультету у 1971–1976 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 3, арк. 4.

⁷⁰ Плани персонального розподілу педнавантаження серед членів кафедри історії стародавнього світу і середніх віків та загальні розрахунки учбових годин за 1976–1977 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К 3/3, арк. 17.

планувалося набрати на III-й курс, 12 осіб – на IV-й курс, та 10 осіб – на V-й курс. З 23 студентів-заочників 12 осіб мало бути набрано на III-й курс та 11 осіб – на IV-й курс⁷¹. Але і цей проєкт залишився нереалізований.

Попри попередні нереалізовані проєкти в 1977 – 1978 н. р. на кафедрі історії стародавнього світу та середніх віків запроваджено нормативний курс “Музеєзнавство та архівознавство”, який читали на третьому курсі денної форми навчання⁷². Загалом на цей курс відводилося 32 аудиторних години (20 лекцій та 12 семінарських занять), 22 години на самостійну роботу студентів і 5 годин на заліки⁷³. Цей курс вели два викладачі: професор Юрій Гроссман та доцент Микола Пелещишин⁷⁴. Проф. Ю. Гроссман, як архівіст за спеціальністю, забезпечував архівознавчу складову, він читав 12 год. лекцій та вів 18 год. практичних занять⁷⁵. Доц. М. Пелещишин, археолог за спеціальністю, відповідав за музеєзнавство. Він читав 8 год. лекцій та проводив 18 год. практичних занять⁷⁶. Наступного 1978 – 1979 н. р. значних змін у викладанні дисципліни не відбулося, лише зросла на 4 год. кількість лекцій, яких додали М. Пелещишину⁷⁷.

Певні зміни у викладах курсу “Музеєзнавство та архівознавство” відбулися у 1979–1980 н. р. Його перемістили на другий курс, передбачивши 32 години лекцій без практичних занять⁷⁸. Відповідно Ю. Гроссман та М. Пелещишин читали по 16 год. лекцій⁷⁹.

Аналіз семестрового плану з музеєзнавства на 1980–1981 н. р. показує, що істотних змін у плануванні годин, порівняно з попереднім роком не сталося. На курс виділено 32 год., тобто 16 лекцій у четвертому семестрі (II-й курс)⁸⁰.

⁷¹ Плани персонального розподілу педнавантаження серед членів кафедри історії стародавнього світу і середніх віків та загальні розрахунки учбових годин за 1976–1977 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К 3/3, арк. 17.

⁷² Звіти викладачів кафедри історії стародавнього світу і середніх віків про педнавантаження за 1977-1978 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К – 11/10, арк. 13–14.

⁷³ Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків. Розподіл навантаження на 1977–1978 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К – 3/3, арк. 21.

⁷⁴ Пелещишин М. А. (25.X.1933 с. Кобилиця Руська Любачівського пов., тепер Польща – 14.VII.1999, м. Львів) – історик, археолог, канд. іст. наук (1967), д-р. іст. наук (1989). У 1969–1970 ст. викладач каф. історії УРСР, 1971–1991 доц., 1991-1999 проф., 1989–1999 зав. каф. історії стародавнього світу і сер. віків (з 1994 каф. археології, античності та середньовіччя) (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 2: Л–Я, 276.)

⁷⁵ Звіти викладачів кафедри історії стародавнього світу і середніх віків про виконання педнавантаження за 1977-1978 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К–11/10, арк. 13–14.

⁷⁶ Там само.

⁷⁷ Звіти викладачів кафедри історії стародавнього світу і середніх віків про виконання педнавантаження за 1978-1979 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К–11/10, арк.18.

⁷⁸ Плани персонального розподілу педнавантаження серед членів кафедри історії стародавнього світу і середніх віків та загальні розрахунки учбових годин на 1979-1980 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К–3/3, арк. 1.

⁷⁹ Там само, арк. 3–4.

⁸⁰ Індивідуальні робочі плани та програми викладачів кафедри історії стародавнього світу і середніх віків на 1980–1981 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К–4/4, арк. 1.

Практичних занять не передбачали. Години розподіляли порівну між музеєзнавством і архівознавством, тобто на лекційний курс з музеєзнавства виносилося 8 тем (кожна по 2 год.). Завдяки збереженості семестрового плану можемо назвати ці теми: 1. *Вступ. Марксистсько-ленінські принципи організації музейної справи*; 2. *Розвиток музейної справи в дореволюційній Росії*; 3. *Розвиток музейної справи в СРСР*; 4. *Основні види музеїв в СРСР*; 5. *Організація та діяльність громадських та шкільних музеїв*; 6. *Фонди і фондова робота*; 7. *Принципи побудови музейної експозиції*; 8. *Масова робота радянських музеїв*⁸¹. Ці теми зберігалися і в наступні роки. Так, у семестровому плані на 1983 – 1984 н. р. курс “Музеєзнавство та архівознавство” продовжували читати на II-му курсі у другому семестрі, правда лекції з музеєзнавства були скорочені на дві години – з 16 до 14 годин, відповідно одну тему (тема 5 *Організація та діяльність громадських та шкільних музеїв*) вилучили з семестрового плану⁸².

Огляд лекційних тем показує, що вони носили ознайомчий характер, і не націлювали студентів на світовий контекст розвитку музеології та чинних на той час проблем у світовому музейництві. Студенти отримували лише загальну яву про розвиток і принципи музеєзнавства та його становище в СРСР.

Аналіз навчально-методичної документації за 1984 – 1985 н. р. наштотує на думку, що у тому навчальному році курс “Музеєзнавство та архівознавство” не читали, оскільки про це відсутні будь-які згадки. Натомість проводили архівно-музейну практику на третьому курсі, на яку відвели 450 годин⁸³. Години поділили так: катедра історії стародавнього світу та середніх віків забезпечувала 300 годин практики, а катедра історії південних і західних слов'ян – 150 годин⁸⁴.

У 1985–1986 н. р. викладання дисципліни “Музеєзнавство та архівознавство” відновили. Згідно з “Обсягом навчальної роботи кафедри історії стародавнього світу та середніх віків” на цей навчальний рік її викладали на третьому курсі денної форми навчання, який нараховував 62 студенти, організовані у три академічні групи⁸⁵. Навчальний план передбачав 20 год. лекцій, 14 год. практичних занять, 4 год. відводилося на консультації, а 15 год. – на заліки. Всього на цей курс виділили 81 год.⁸⁶

Лекційний курс з музеєзнавства проводив доц. М. Пелешин, який читав 10 год. лекцій та вів 14 год. практичних занять. Лекційну частину дисципліни з

⁸¹ Індивідуальні робочі плани та програми викладачів кафедри історії стародавнього світу і середніх віків на 1980–1981 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К-4/4, арк. 1.

⁸² Робочий план дисципліни на 1983–1984 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 6. 1/9, арк. 7.

⁸³ Об'єм навчальної роботи кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1984–1985 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–41, арк. 2.

⁸⁴ Там само, арк. 3.

⁸⁵ Об'єм навчальної роботи кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1985–1986 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–41, арк. 7.

⁸⁶ Там само.

архівознавства проводив проф. Ю. Гроссман, який читав 10 год. та вів 14 год. практичних занять⁸⁷. Ще 14 год. практичних занять вела асистент Раїса Шиян, котра разом з доц. Ігорем Лісовим керувала архівно-музейною практикою (по 144 год.)⁸⁸.

На 1986–1987 н. р. кількість годин на навчальний курс “Музеєзнавство та архівознавство” залишалася такою ж, як і в попередній навчальний рік, лише зменшено на 1 год. консультації, натомість на 3 год. збільшено час на заліки. Отже, загальний час, відведений на цей курс, сягнув 84 год.⁸⁹

Розподіл годин на цей курс між проф. Ю. Гроссманом і доц. М. Пелещишином залишився як і в попередній навчальний рік. Цікаво, що в загальному описі курсу відсутні дані про викладання згаданих вище дисциплін на заочній формі навчання. Натомість у “Відомості розподілу навантаження між членами катедри історії стародавнього світу та середніх віків на 1986–1987 н. р.” фіксується по 6 год. лекцій у проф. Ю. Гроссмана та доц. М. Пелещишина на другому курсі заочного навчання⁹⁰. Про виклади музеєзнавства на другому курсі заочної форми навчання свідчить “Робочий навчальний план, затверджений 12 травня 1986 р.”⁹¹ Згідно з цим планом для студентів заочників передбачалося всього 10 аудиторних годин, з них – 2 год. лекція, а решту 8 год. – практичні заняття. На самостійну роботу відводилося 34 години, а на заліки – 5 годин.

У середині 1980-х рр. відбувалася реформа вищої освіти, одним з напрямків якої було скорочення аудиторних годин і збільшення часу на самостійну роботу студентів. Про це, зокрема, йшлося у наказі Мінвузу СРСР № 660 від 22 вересня 1986 р. та наказі ректора Львівського університету від 10 листопада 1986 р.⁹² Рада історичного факультету на своєму засіданні від 26 листопада 1986 р. схвалила проєкт нового навчального плану, у якому серед “допоміжних історичних дисциплін” містився навчальний курс “Музеєзнавство та архівознавство” обсягом 36 год. (18 : 18).⁹³

У 1987–1988 н. р. дисципліну “Музеєзнавство та архівознавство” викладали на стаціонарі та заочній формі навчання. На III-му курсі стаціонару

---

⁸⁷ Об’єм навчальної роботи кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1985–1986 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–41, арк.5-6.

⁸⁸ Там само.

⁸⁹ Обсяг навчальної роботи кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1986–1987 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–41, арк. 31.

⁹⁰ Відомості розподілу навантаження між членами кафедри історії стародавнього світу та середніх віків на 1986–1987 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–41, арк. 2, 3.

⁹¹ Робочий навчальний план, затверджений 12 травня 1986 р. Складений на основі типового навчального плану № 54У3, затвердженого 17 квітня 1984 р. Історичний факультет, заочна форма навчання. Арк. 1.

⁹² Накази, розпорядження ректора та проректорів по роботі кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1987–1988 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–01, арк. 56.

⁹³ Накази, розпорядження ректора та проректорів по роботі кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1987–1988 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–01, арк. 57–58.

передбачалося 18 год. лекцій та 18 год. семінарів (всього 54 год. – бо три академічні групи), 3 год. консультацій та 21 год. заліків. Всього на дисципліну відводили 96 год.⁹⁴ На заочній формі навчання передбачалося 22 год. на заліки на III-му курсі та 26 год. на II-му курсі (2 год. лекцій і 8 год. практичних занять – 3 групи по 8 год. – 24 год.)⁹⁵.

Персонально розподіл годин з курсу “Музеєзнавство та архівознавство” виглядав так: проф. Ю. Гроссман вів на стаціонарі 10 год. лекцій, 18 год. семінарських занять, 1 год. консультацій, 21 год. заліків. На II-му курсі заочного він читав 2 год. лекцій та мав 4 год. практичних занять, на III-му заочному – 22 год. заліків⁹⁶. Доц. М. Пелещишин проводив на стаціонарі 8 год. лекцій та 18 год. семінарів, мав 1 год. консультацій та 21 год. заліків. На заочній формі передбачалося 4 год. лекцій та 4 год. практичних (II-й курс) та 22 год. заліків (III-й)⁹⁷.

У 1988–1989 н. р. дисципліну “Музеєзнавство та архівознавство” викладали на стаціонарі та заочній формі навчання майже без змін. На III-му курсі стаціонару передбачалося 18 год. лекцій та 18 год. семінарів (всього 54 год. – бо три академічні групи), 3 год. консультацій. Зміни торкнулися лише зменшення часу на заліки з 21 год. до 19 год., тому загальний обсяг часу на дисципліну скоротився з 96 год. у попередньому навчальному році до 94 год.⁹⁸ На заочній формі навчання передбачалося 19 год. на заліки на III-му курсі, та 10 год. лекцій на II-му курсі⁹⁹.

Персональний розподіл навчальних годин між викладачами був подібний до попереднього року: проф. Ю. Гроссман вів на стаціонарі 10 год. лекцій, мав 18 год. семінарських занять, 1 год. консультацій, 19 год. заліків. На II-му курсі заочного він читав 6 год. лекцій¹⁰⁰. Доц. М. Пелещишин проводив на стаціонарі 8 год. лекцій та 18 год. семінарів, мав 2 год. консультацій та 19 год. заліків. На II-му курсі заочної форми навчання він читав 4 год. лекцій, а на III-му заочному курсі йому відводили 22 год. на прийняття заліків¹⁰¹.

Важливою частиною підготовки фахівців-істориків була музейно-архівна практика, яка давала можливість студентам практично застосувати теоретичні знання. Викладачі катедри історії стародавнього світу та середніх віків у

⁹⁴ Обсяг навчальної роботи кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1987–1988 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр., 08–175–41, Арк. 2

⁹⁵ Там само, арк. 1.

⁹⁶ Відомості розподілу навантаження між членами кафедри історії стародавнього світу та середніх віків на 1987–1988 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–41, арк. 4

⁹⁷ Там само, арк. 3.

⁹⁸ Обсяг навчальної роботи кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1988–1989 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–41, арк. 1–9.

⁹⁹ Там само, арк. 9.

¹⁰⁰ Там само, арк. 15.

¹⁰¹ Обсяг навчальної роботи кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1988–1989 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–41, арк. 14.

1980-х рр. проводили її не лише на базі львівських музеїв та архівів, а й в музеях та архівах України, колишнього СРСР та навіть з виїздом у сусідню Польщу.

У липні 1984 р. група студентів-істориків III-го курсу на чолі з доц. Ігорем Лісовим впродовж музейно-архівної практики відвідала місця, пов'язані з громадською діяльністю та творчістю Івана Франка. Під час поїздки “студенти ознайомилися з експозиціями музею-садиби Івана Франка в с. Нагуєвичі, музею Історії нафтопромислів в м. Бориславі, краєзнавчого музею в Івано-Франківську, музею “Туцупщина” в Коломиї...”¹⁰². Друга група студентів того курсу на чолі з асист. Олександром Бандровським упродовж музейно-архівної практики оглянула експозицію і фонди Ужгородського краєзнавчого музею та ознайомила з методикою опрацювання та зберігання документів у Закарпатському обласному архіві у м. Берегово¹⁰³. Впродовж 1980-х рр. студенти-історики Львівського університету відвідували під час музейно-архівної практики Одеський археологічний музей, знайомилися з його експозиціями, особливою цінністю яких були давньоєгипетські старожитності, привезені одеськими науковцями з археологічних експедицій до Єгипту.

У вересні 1987 р. група студентів IV-го курсу історичного факультету на чолі з доц. В. Кривоносом та асист. Р. Шиян проходили музейно-архівну практику в музейних та архівних установах м. Ряшева (Польща),¹⁰⁴ а у серпні 1988 р. 34 студенти-історики III-го курсу під керівництвом асист. Р. Шиян в ході музейно-архівної практики відвідали Москву, де ознайомилися з “...експозиціями Центрального музею В. І. Леніна, Оружейної палати, музею О. С. Пушкіна, а також побували на екскурсії в Загорському історико-архітектурному заповіднику, в м. Коломенському, де оглянули палацовий ансамбль XVI–XVII ст...”¹⁰⁵.

Після початку викладів навчального курсу “Музеєзнавство та архівознавство” і проведення відповідної практики потрібно було його забезпечити методично. Впродовж осені 1980 р. на засіданнях кафедри історії стародавнього світу та середніх віків неодноразово обговорювали питання підготовки “Програми і навчально-методичних вказівок з музейно-архівної практики”. Зокрема на засіданні кафедри історії стародавнього світу та середніх віків від 27 жовтня 1980 р. її завідувач проф. Ю. Гроссман наголосив на необхідності готувати цю методичну розробку до друку,¹⁰⁶ а вже на засіданні кафедри від 29 лютого 1981 р.

---

¹⁰² Протокол № 1 засідання кафедри історії стародавнього світу та середніх віків від 01.IX.1984 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К-08-175-03, арк. 113.

¹⁰³ Там само, арк. 114.

¹⁰⁴ Звіт про роботу кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1987–1988 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К-08-175-03, арк. 6.

¹⁰⁵ Протокол № 3 засідання кафедри історії стародавнього світу та середніх віків від 19.IX.1988 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К-08-175-03, арк. 111.

¹⁰⁶ Протокол № 4 засідання кафедри історії стародавнього світу та середніх віків від 27.X.1980 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К-8/7., арк. 75.

її рекомендували до публікації¹⁰⁷. Проте вона не побачила денного світла, оскільки видавнича група університету вимагала докорінно скоротити текст, тому проф. Ю. Гроссман запропонував доопрацювати методичку і включити її у план видань як посібник. Цю думку підтримав доц. М. Пелешишин, який наголосив, що майбутній посібник надасть “цілеспрямованого характеру практиці і допоможе зорієнтуватися студенту у виконанні того чи іншого виду роботи”¹⁰⁸. Посібник був доопрацьований і в річному звіті про науково-дослідну роботу катедри за 1983–1984 н. р. він містився у списку наукових робіт, зданих до друку: Гроссман Ю. М., Пелешишин М. А. Архівознавство і музеєзнавство. ЛДУ, 1984¹⁰⁹. Проте, чи був він надрукований – невідомо, оскільки нам не вдалося відшукати в бібліотеках хоча б один примірник.

Злам кінця 1980-х і початку 1990-х рр. ознаменований кардинальними геополітичними змінами у світі, зокрема в Центральній і Східній Європі. Крах комуністичної системи, розпад Радянської імперії, поява нових незалежних держав на її руїнах змінили обличчя світу. Падіння залізної завіси дало можливість долучитися до здобутків світової цивілізації мільйонам людей колишнього соцтабору. Ці зміни відбувалися також в Україні, яка відновила незалежність 24 серпня 1991 р. Зміни у соціально-економічній, політичній, культурній сферах не оминули й освіту. Освітняни постали перед проблемою переосмислити всієї освітню парадигму, зокрема роль і значення в суспільстві гуманітарної освіти. Пошук нових підходів віддзеркалився у частій зміні навчальних планів і співвідношенні навчальних дисциплін, які пропонувалися для підготовки фахівців-істориків в нових суспільно-політичних умовах.

Усі ці зміни відбилися і на викладанні курсу “музеєзнавство та архівознавство”. В 1990 р. проведення лекцій з музеєзнавства переходить до доцента Раїси Шиян, яка після виходу на пенсію проф. Ю. Гроссмана, від 1991 р. викладала також архівознавство¹¹⁰. Раїса Василівна¹¹¹ провадила музеєзнавчі дисципліни студентам історичного факультету до 2004–2005 н. р., і за той час

¹⁰⁷ Протокол № 11 засідання кафедри історії стародавнього світу та середніх віків від 29.ІІ.1981 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К-8/7., арк. 48–50.

¹⁰⁸ Протокол № 2 засідання кафедри історії стародавнього світу та середніх віків від 16.ІХ.1981 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. К-8/7, арк. 85–86.

¹⁰⁹ Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків. Річний звіт про науково-дослідну роботу за 1983–1984 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 6. 1/2, арк. 5.

¹¹⁰ Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1990–1991 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 16–18; Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1991–1992 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 16.

¹¹¹ Шиян Р. В. (12.ІІІ.1947, м. Любомль Волин. обл.) – історик, канд. іст. наук (1987), доц. (1989); 1971–1974 працівник Львів. Музею історії релігії та атеїзму, 1974–1978 гол. хранитель Львів. іст. музею, 1978-1987 асист. каф. історії стародавнього світу і середніх віків, 1987–1990 доц., 1999–2001 в. о. зав., 2001–2004 зав. каф. археології, античності та середньовіччя, 2004–2006 зав. каф. історії сер. віків та візантиністики Львів. ун-ту. (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 2: Л–Я, 679–680.).

вона та колектив кафедри історії середніх віків і візантиністики напрацювали солідну навчально-методичну базу для проведення лекцій та практичних занять у цій галузі знань. Про це йшлося у звіті проф. Віктора Голубка, який очолював комісію з перевірки навчально-методичної, наукової та виховної роботи кафедри. Підсумовуючи результати перевірки він, зокрема, зазначив, що з дисциплін, які викладають фахівці кафедри з методичного боку “найкраще забезпечений нормативний курс “музеєзнавство””¹¹². Р. Шиян розробила нову навчальну програму з викладання музеєзнавства, куди внесла низку тем, які дозволяли розширити розуміння студентами музеологічних процесів у світі, ознайомити їх з колекціями найбільших музеїв світу та України¹¹³. Серед цих тем варто виділити: *всесвітня мережа музеїв та діяльність Міжнародної Ради музеїв, найдавніші і найбільші музеї світу (Британський музей, Лувр, Метрополітен-музей, Ермітаж), історія виникнення та загальний огляд їхніх колекцій; історичні, художні, літературні, краєзнавчі музеї України, їх завдання, статус, колекції; культурні цінності України в зарубіжних музеях, проблема реституції*¹¹⁴.

Поглиблення спеціалізації на історичному факультеті від початку 2000-х рр. приводить до появи на окремих кафедрах спеціалізованих музеологічних дисциплін, викладати які починають викладачі цих кафедр. Йдеться, зокрема, про кафедру етнології і кафедру археології та історії стародавнього світу.

Аналіз семестрових планів з музеєзнавства та архівознавства за 1990–1991 н. р. свідчить, що були внесені зміни у розподіл навчальних годин між дисциплінами. Їх перенесли на II-й курс денної форми навчання і загалом передбачили 36 аудиторних годин, з них 14 лекційних годин припадало на музеєзнавство, а 16 годин – на архівознавство, 6 год. відводилося на семінарські заняття¹¹⁵. Семестровий план з цих дисциплін за 1991–1992 н. р. свідчить, що кардинальних змін у їх викладах у тому навчальному році не відбулося. Заняття проводили на другому курсі стаціонару, загалом відведено 36 аудиторних годин, з них 16 год. лекційних з музеєзнавства, 14 лекцій з архівознавства, і 6 год. – на семінари¹¹⁶. Такий самий розподіл годин між дисциплінами курсу “музеєзнавство та архівознавство” зберігався і в 1993–1994 н. р.¹¹⁷

У березні 1993 р. було затверджено новий навчальний план, за яким мав працювати історичний факультет. Унесено зміни до викладів окремих дисциплін,

---

¹¹² Протокол №4 засідання Вченої ради історичного факультету від 21.XII.2005 р., арк. 3.

¹¹³ Раїса Шиян *Програма курсу “Музеєзнавство”*, (Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2002), 5.

¹¹⁴ Там само.

¹¹⁵ Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1990-1991 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 16–18.

¹¹⁶ Семестрові плани викладачів кафедри історії стародавнього світу та середніх віків за 1991-1992 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 16.

¹¹⁷ Семестрові плани викладачів кафедри археології, античності та середньовіччя за 1993–1994 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 1.

зокрема виділено окремі навчальні курси “Основи архівознавства”, розрахований на 30 год. (18 год. лекцій та 12 год. самостійна робота), та “Основи музеєзнавства та краєзнавства”¹¹⁸. Згідно зі згаданим вище навчальним планом на цю дисципліну, яка завершувалася іспитом, відводилося 60 годин на II-му курсі стаціонару, з них 14 год. лекцій, 20 год. практичних занять та 26 год. – самостійна робота студентів¹¹⁹. Аналіз семестрового плану показує, що з семи лекцій п’ять були присвячені музеєзнавчій тематиці і лише дві – краєзнавчій. Натомість з десяти практичних занять лише чотири мали музеєзнавче спрямування, натомість решта шість присвячено питанням краєзнавства¹²⁰. Курс “Основи музеєзнавства та краєзнавства” було запроваджено у 1994 – 1995 н. р.

У середині 1990-х рр. відбуваються зміни в організаційній структурі факультету, з’являються нові спеціалізації і спеціальності, перейменовуються катедри. На засіданні Вченої Ради історичного факультету від 14 квітня 1994 р. завідувач катедри історії стародавнього світу та середніх віків проф. М. Пелешин заявив про зростання ролі археології в науковому та навчальному житті катедри і запропонував перейменувати її на катедру археології, античності та середньовіччя. Цю пропозицію підтримали члени Ради і розпочали готувати запровадження на кафедрі двох спеціалізацій: а) археологія та стародавня історія; б) середньовічна історія¹²¹. 22 травня 1996 р. при кафедрі були затверджені спеціальності: “Археологія України” та “Історичне краєзнавство”, готувати фахівців з античної та середньовічної історії провадили в рамках спеціальності “Всесвітня історія”¹²². У травні 1995 р. внаслідок поділу катедри історії та етнографії України утворено окрему катедру етнології, при якій відкрито нову навчальну спеціальність “етнологія”¹²³. На засіданні Вченої Ради історичного факультету 15 січня 1996 р. схвалено рішення відкрити на факультеті нові спеціальності “Архівознавство” та “Краєзнавство”¹²⁴. Базовою катедрою для викладання архівознавства стає катедра давньої історії України та спеціальних історичних дисциплін (з 2003 р. катедра давньої історії України та архівознавства), а краєзнавства – катедра історичного краєзнавства, створена у 1998 р.

¹¹⁸ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Затверджений 16.03.1993 р., арк. 2.

¹¹⁹ Там само.

¹²⁰ Семестрові плани викладачів кафедри археології, античності та середньовіччя за 1994–1995 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, спр. 08–175–42, арк. 16.

¹²¹ Протокол № 9 засідання Вченої ради історичного факультету від 14.IV.1994 р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17, арк. 33.

¹²² Олександр Бандровський “Кафедра археології, античності та середньовіччя” у книзі *Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940–2000). Ювілейна книга.* / Упорядники Олександр Вінниченко і Олександр Целуйко. Відп. за випуск Роман Шуст. (Львів, 2000.), 26.

¹²³ Макаруч С. “Кафедра етнології” у книзі *Історичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка (1940–2000). Ювілейна книга.* / Упорядники Олександр Вінниченко і Олександр Целуйко. Відп. за випуск Роман Шуст. (Львів, 2000.), 55.

¹²⁴ Протокол № 5 засідання Вченої Ради історичного факультету від 15.I.1996 н. р., Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 17., арк. 84–87.

Зміни у структурі факультету, поява нових спеціальностей та спеціалізацій вплинули на навчальні плани і розподіл навчальних курсів у них, зокрема і на музеєзнавство. Навчальні плани 1995 р. чотирьох спеціальностей: “Всесвітня історія”, “Історія України”, “Археологія”, “Етнологія”, а від 1997 р. спеціальність “Архівознавство” містили навчальний курс “Архівознавство і музеєзнавство”, який викладали на III-му курсі, у другому семестрі. На нього відводилася 51 година, з них 34 год. лекцій та 17 год. самостійної роботи¹²⁵. На всіх спеціальностях цей курс завершувався заліком.

У навчальних планах 1998 – 1999 рр. з’являється окремий музеєзнавчий курс, який мав певні відмінності, залежно від спеціальності. У навчальному плані бакалаврів зі спеціальності “Історія” курс “Основи музеєзнавства” викладався у III семестрі (2-й рік навчання) і на нього відводилося 54 години (26 год лекцій, 10 год. семінарських занять і 18 год. – самостійна робота), завершувався іспитом¹²⁶. Навчальний план з підготовки бакалаврів-етнологів також передбачав дисципліну “Основи музеєзнавства”, яку викладали у III семестрі і завершували іспитом. На неї відводилася 81 год. (36 год. лекцій, 18 год. семінарські заняття, та 27 год. – самостійна робота)¹²⁷.

Значно більше часу на дисципліну “Основи музеєзнавства” передбачав новий навчальний план з підготовки бакалаврів-архівознавців, затверджений 2 лютого 1999 р. Згідно з ним на курс відводилося 162 год., з них 56 год. – лекції, 56 год. – практичні заняття, та 50 год. – самостійна робота студентів.¹²⁸ Цю дисципліну читали на спеціальності “Архівна та музейна справа” впродовж VII та VIII семестрів і завершували іспитом.

Дня 11 жовтня 1999 р. Указом Президента України Львівському університету надано статус національного за “значний внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців та розвиток науки”.¹²⁹ Зміна статусу активізувала всі

---

¹²⁵ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 7030.302-всесвітня історія. Затверджений 07.02.1995. Арк. 2; Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 7030304-археологія. Затверджений 07.02.1995 р., арк. 2; Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 7030305-етнологія. Затверджений 07.02.1995 р., арк. 2; Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 7030301-історія України. Затверджений 07.02.1995 р., арк. 2; Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300-архівознавство. Затверджений 19.03.1997 р., арк. 2.

¹²⁶ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- історія. Затверджений 02.04.1998., арк. 3.

¹²⁷ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- етнологія. Затверджений 02.04.1998., арк. 3.

¹²⁸ Львівський державний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 02.02.1999., арк. 3.

¹²⁹ Володимир Качмар “Львівський національний університет імені Івана Франка на зламі тисячоліть”, *ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. (Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011.) Т. 1: А–К, 99.

факультети, з'явилися нові навчальні плани, вдосконалювалися чинні. Не оминув цей процес історичний факультет. У 2000-му році розроблено і 15 березня 2000 року затверджено нові програми на різних спеціальностях, які внесли певні зміни у викладання музеєзнавства. Навчальний план з підготовки бакалаврів за спеціальністю – “Історія”, передбачав курс “Основи музеєзнавства” у III семестрі, на який відводили тепер 54 год. (36 год. лекцій, і 18 год. самостійної роботи) і який завершувався іспитом¹³⁰.

Значні зміни були внесені у викладання музеєзнавства бакалаврам-етнологам. У навчальному плані на II семестр (1-й курс) з'являється дисципліна “Етнографічне музейництво”, на яку відводилося 60 год. (18 год. лекцій, 18 год. практичних занять, 24 год. – самостійна робота) і яка завершувалася заліком¹³¹. На думку доц. Романа Сілецького, який викладав цю дисципліну, вона служила теоретичним вишколом студентам-етнологам першого курсу до літньої практики, яку вони проходили на базі Музею етнографії та художнього промислу Національної академії наук України¹³².

Навчальний план від 15 березня 2000 р. з підготовки бакалаврів- архівознавців теж передбачав дисципліну “Основи музеєзнавства” у VII та VIII семестрах, яка завершувалася іспитом. На неї відводили 108 год. – 48 год. лекції, 28 год. – семінарські заняття та 32 год. – самостійна робота студентів¹³³. Бачимо, порівняно з попереднім навчальним планом, загальне зменшення годин на цю дисципліну, але це зменшення торкнулося також інших дисциплін спеціалізації “Архівна та музейна справа”, зокрема “Архівознавства”.

Упродовж 2001–2002 н. р. на історичному факультеті готували фахівців за трьома спеціальностями: “Історія”, “Архівознавство”, “Етнологія” і за трьома рівнями: “бакалавр”, “спеціаліст”, “магістр”. За повідомленням декана факультету Романа Шуста на I-й курс під час вступної кампанії 2002 р. планувалося набрати 140 абітурієнтів: 100 осіб на спеціальність “Історія”, по 20 осіб на спеціальності “Архівознавство” та “Етнологія”. Оскільки у тому році проходила ліцензування спеціальність “Археологія”, то на випадок успішного завершення процесу, туди мало бути виділено 10 місць напрямку “Історія”¹³⁴. Попри активний розвиток нових спеціальностей на факультеті, існувала низка

¹³⁰ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- історія. Затверджений 15.03.2000., арк. 2.

¹³¹ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- етнологія. Затверджений 04.02.2000., арк. 2.

¹³² Сілецький Р. Б. (08.ІІІ.1961, м. Львів) – історик, етнолог, канд. іст. наук (1991), з 1997 доц., з 2001 зав. каф. етнології, 2000-2004 заст. декана з навч.-виховної роботи іст. ф-ту Львів. ун-ту. (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 2: Л–Я, 428.). У 2012 захистив док. дисерт., з 2016 проф. (доступ 10 листопада 2017, <http://clio.lnu.edu.ua/employee/siletskyj-roman-bronislavovych>).

¹³³ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 15.03.2000., арк. 2.

¹³⁴ Протокол № 6 засідання Вченої ради історичного факультету. від 26.02.2002 р., арк. 1–2.

невирішених питань. Одне з них – підготовка єдиного навчального плану для бакалаврату (за спеціальностями)¹³⁵. Тому тривала робота над новими навчальними планами. У грудні 2002 р. Вчена Рада історичного факультету затвердила нові навчальні плани з чотирьох згаданих вище спеціальностей, які мали вступити в дію від 2003–2004 н. р. Всі ці плани передбачали наявність у рубриці “вибіркові дисципліни” такого навчального курсу як “Музеєзнавство”, правда його назва та сітка годин залежали від спеціальности.

На спеціальностях “Історія” та “Архівознавство”, згідно з навчальним планом 2002 р., дисципліну “Музеєзнавство” викладали у V та VII семестрах відповідно і завершували іспитами. На обидвох спеціальностях на неї відводили по 108 год. (36 год. лекцій та 72 год. самостійної роботи)¹³⁶.

Навчальний план з підготовки бакалаврів-етнологів на дисципліну “Етнографічне музейництво” відводив 54 год. (16 год. лекційних та 38 год. – самостійна робота студентів) у другому семестрі, яка завершувалася заліком¹³⁷. Спостерігається загальне зменшення годин на дисципліну при відмові від практичних занять та зростанні часу на самостійну роботу студентів.

Навчальний план нововідновленої спеціальности “Археологія” передбачав навчальний курс “Археологічне музеєзнавство”, метою якого був вишкіл майбутніх фахівців-археологів для роботи з музейними артефактами. На нього відводили 108 год. (30 год. лекцій та 78 год. самостійної роботи), а читали у VIII семестрі. Курс завершувався заліком¹³⁸. У 2006–2007 н. р. його читав студентам четвертого курсу асистент катедри археології та історії стародавнього світу Тарас Милян¹³⁹. У 2007–2008 та 2008–2009 н. р. цей курс продовжував читати завідувач Археологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка Ярослав Погоральський¹⁴⁰.

У травні 2005 р. Україна приєдналася до Болонського процесу. Це зумовило необхідність внести зміни до навчальних планів. Ці зміни обговорювалися на

---

¹³⁵ Протокол № 6 засідання Вченої ради історичного факультету. від 26.02.2002 р., арк. 1–2.

¹³⁶ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- історія. Затверджений 04.03.2003. Арк. 1; Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 04.03.2003., арк. 1.

¹³⁷ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- етнологія. Затверджений 04.03.2003., арк. 1.

¹³⁸ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Спеціальність: 6030300- археологія. Затверджений 04.03.2003., арк. 1.

¹³⁹ Милян Т. Р. (11.IV.1973, м. Львів) – археолог, канд. іст. наук (2008). У 2003–2004 асист. каф. археології, античності та середньовіччя, 2004–2007 асист. каф. археології та історії стародав. світу, 2005–2006 зав. Археол. музею Львів. у-ту, з 2006 заст. директора з наук. роботи НДЦ “Рятівна археол. служба” Ін-ту археології. (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 2: Л–Я, 134–135.).

¹⁴⁰ Погоральський Я. В. (22.XII.1978, м. Львів) – археолог, з 2004 асист. каф. археології та спец. галузей іст. науки, з 2006 зав. Археол. музею Львів. у-ту. (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 2: Л–Я., 299).

засіданні Вченої Ради факультету 22 лютого 2006 р. З ними ознайомила заступник декана з навчальної роботи доцент Зоя Баран. Вона, зокрема, наголосила, що від 2006–2007 навчального року у дію вступають нові навчальні плани. Студенти будуть складати єдиний державний іспит “Історія” (у 2005–2006 навчальному році – три державні іспити за спеціальностями). На той час навчання на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” велося за єдиним напрямком – “Історія”, тому вона запропонувала зняти на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” іспит зі спеціальності, оскільки дипломи на усіх спеціальностях ідентичні¹⁴¹. Ці та інші зміни схвалила Вчена Рада, і від 2006–2007 н. р. навчальний процес розпочався за новими навчальними планами, у яких в рубриці “вибіркові навчальні дисципліни” містилися музеологічні курси, які мали свою специфіку, залежно від спеціальності.

У навчальній програмі спеціальності “Історія” передбачався навчальний курс “Музеєзнавство”, на який відводилося 108 год.(3 кредити, 54 год. лекцій та 54 год. самостійної роботи), який читали у III-му семестрі і завершувався він заліком¹⁴². Від 2005–2006 н. р. на цій спеціальності курс розпочав викладати асистент кафедри історії середніх віків та візантиністики Олег Файда, який проводив його до 2011–2012 н. р. Удосконалюючи навчально-методичну базу цього курсу, О. Файда,¹⁴³ у співавторстві з асист. кафедри давньої історії України та архівознавства Олегом Дудяком¹⁴⁴, у 2009 р. опублікували методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з музеєзнавства, що мали полегшити самостійну роботу студентів з цієї дисципліни¹⁴⁵.

За навчальним планом 2006 р. на спеціальності “Архівознавство” музеологічний курс отримав назву “Теорія та методика музеєзнавства”, його викладали у II-му семестрі і на нього відводилося 108 год.(3 кредити, 34 год. лекцій та 74 год. самостійної роботи), закінчувався заліком¹⁴⁶. На цій спеціальності від 2004–2005 н. р. і до 2008–2009 н. р. музеологічні дисципліни викладав асист. О. Дудяк¹⁴⁷. Після відміни спеціалізацій на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” викладання музеєзнавства перейшло до кафедри історії середніх віків та візантиністики, проте від 2011–2012 н. р. дисципліну “Музеологія”, яка читалася на першому курсі, передали на кафедру

¹⁴¹ Протокол № 5 засідання Вченої ради історичного факультету від 22.02.2006 р., арк. 3.

¹⁴² Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Напрямок підготовки 0303 – історія. Спеціальність: 6030300 – історія. Затверджений 03.04.2006., арк. 1.

¹⁴³ Файда О. В. (22.IV.1978, м. Львів) – історик-візантиніст, канд. іст. наук (2006), 2003–2004 асист. каф. візантології, з 2004 асист. каф. історії сер. віків та візантиністики Львів. ун-ту. (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 2: Л–Я., 555.).

¹⁴⁴ Дудяк О. А. (24.II. 1974, м. Львів) – історик, канд. іст. наук (2003), з 2002 асист. (з 2010 доц.) каф. давньої історії України та спец. іст. дисциплін (каф. давньої історії України та архівознавства) Львів. ун-ту. (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 1: А–К., 467).

давньої історії України та архівознавства і з цього часу її продовжує викладати доц. О. Дудяк¹⁴⁸.

На спеціальності “Етнологія” зберігався курс “Етнографічне музеєзнавство”, який викладали у II-му семестрі і який завершувався заліком. На нього відводилося 108 год. (3 кредити, 17 год. лекцій, 17 год. практичних занять і 74 год. самостійної роботи)¹⁴⁹. Як і в попередні роки цей курс проводив доцент Р. Сілецький.

Навчальна програма спеціальності “Археологія” передбачала дисципліну “Археологічне музеєзнавство”, яку викладав у IV-му семестрі завідувач Археологічного музею Львівського національного університету імені Івана Франка Я. Погоральський. На неї відводилося 108 год. (3 кредити, 34 год. лекцій та 74 год. самостійної роботи), і вона завершувалася заліком¹⁵⁰.

Проте зміни, які відбувалися у вищій освіті України, вимагали змін у навчальних програмах. Так на засіданні Вченої ради факультету від 18 лютого 2009 р. декан Р. Шуст повідомив присутніх членів Вченої Ради, що від 2010 р. відбудуться зміни в системі вищої освіти. Зокрема, буде ліквідовано освітньо-кваліфікаційний рівень “спеціаліст”, введено наукове звання “PhD” на зміну “кандидат наук”¹⁵¹. Актуальною залишалася проблема із статусом випускників освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр”, обставини вимагали внести зміни у бакалаврські навчальні програми.

Це питання обговорили на засіданні Вченої Ради від 18 березня 2009 р. Голова Вченої Ради історичного факультету доц. Р. Шуст у своєму виступі повідомив присутніх, що на навчально-кваліфікаційному рівні “бакалавр” студенти слухали 68 предметів, це, на його думку, забагато. Єдиний вихід він вбачав у скороченні кількості предметів через укрупнення курсів¹⁵². Вирішили створити комісію, яка б розглянула ці питання, щоб сформувати нові навчальні плани.

---

¹⁴⁵ *Музеологія. Програма курсу для студентів історичного факультету. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять*, укладачі Олег Дудяк, Олег Файда, (Львів: Тріада плюс, 2009), 72 с.

¹⁴⁶ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Напрямок підготовки 0303 – історія. Спеціальність: 6030300- архівознавство. Затверджений 03.04.2006, арк. 1.

¹⁴⁷ План педагогічного навантаження кафедри давньої історії України та архівознавства 2004–2005 н. р.; План педагогічного навантаження кафедри давньої історії України та архівознавства 2008–2009 н. р.

¹⁴⁸ План педагогічного навантаження кафедри давньої історії України та архівознавства 2011–2012 н. р.

¹⁴⁹ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Напрямок підготовки 0303 – історія. Спеціальність: 6030300 – етнологія. Затверджений 03.04.2006, арк. 1.

¹⁵⁰ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план. Напрямок підготовки 0303 – історія. Спеціальність: 6030300- археологія. Затверджений 03.04.2006, арк. 1.

¹⁵¹ Протокол № 6 засідання Вченої ради історичного факультету від 18.02.2009 р., арк.13 14.

¹⁵² Протокол № 7 засідання Вченої ради історичного факультету від 18.03.2009 р., арк. 2.

Проте вирішальний вплив на зміну програм мало рішення Міністерства освіти та науки України про ліквідацію спеціалізацій на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр”. Це зумовило зникнення низки спеціальностей (“Архівознавство”, “Археологія” та “Етнологія”) і скорочення педагогічного навантаження по кафедрах¹⁵³.

На засіданні Вченої Ради 28 квітня 2010 р. серед інших питань розглянули внесення змін до навчальних планів на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр”, “спеціаліст” та “магістр” і після їх обговорення затвердили¹⁵⁴. Нові навчальні плани почали діяти від 2010–2011 н. р. Навчальним планом на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” передбачалася на I-му курсі у другому семестрі дисципліна “Музеологія”. На неї відводилося 108 год. (3 кредити), з них на аудиторні години припадало 51 год. (34 год. лекції, 17 год. практичні заняття) та 57 год. – на самостійну роботу студентів¹⁵⁵. Ця дисципліна завершувалася заліком. Такий самий розподіл годин, кредитів, співвідношення між аудиторними заняттями та самостійною роботою студентів зберігався на 2011–2012 н. р.¹⁵⁶ і на 2012–2013 н. р.¹⁵⁷

Попри запровадження єдиного курсу “Музеологія” для всіх студентів-істориків, викладачі деяких кафедр зберегли вузькоспеціалізовані курси для студентів окремих спеціалізацій. Доцент кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки Наталія Білас¹⁵⁸ у 2011–2012 н. р. викладала для студентів-археологів IV-го курсу дисципліну “Археологічні фонди музеїв України”, розраховану на 24 год. лекцій та 48 год. самостійної роботи студентів, яка завершувалася заліком¹⁵⁹. У 2012–2013, 2013–2014, 2014–2015 навчальних роках вона проводила для студентів-археологів IV-го курсу дещо змінений навчальний курс під назвою “Археологічна музеологія”, розрахований на 72 год., з них на лекції припадало 24 год. а на самостійну роботу студентів – 48 год., який завершувався заліком¹⁶⁰. Завідувач кафедри етнології проф. Р. Сілецький у

¹⁵³ Протокол №2 засідання Вченої ради історичного факультету від 21.10.2009 р., арк.12.

¹⁵⁴ Протокол №7 засідання Вченої ради історичного факультету від 28.04.2010 р., арк. 6–7.

¹⁵⁵ Робочий навчальний план на 2010/11 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс I, арк. 1.

¹⁵⁶ Робочий навчальний план на 2011/12 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс I, арк. 1.

¹⁵⁷ Робочий навчальний план на 2012/13 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс I, арк. 1.

¹⁵⁸ Білас Н. М. (24.І. 1976, м. Самбір) – археолог, канд. іст. наук (2004), 2005 – 2010 асист. каф. археології та історії стародавнього світу, 2010 асист.(з 2011 доц., 2016 зав. каф.) каф. археології та спец. галузей іст. науки Львів. ун-ту (*ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка*. У 2 т., Т. 1: А–К., 204).

¹⁵⁹ Робочий навчальний план на 2011/12 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс IV, арк. 4.

¹⁶⁰ Робочий навчальний план на 2012/13 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс IV, арк. 2; Робочий навчальний план на 2013/14 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс IV, арк. 4; Робочий навчальний план на 2014/15 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс IV., арк. 4.

2015–2016 н. р. проводив у магістрів-етнологів першого курсу дворічної магістратури нормативний курс “Етнографічне музейництво”, розрахований на 120 год. (32 год. лекцій і 88 год. – самостійна робота студентів), який завершувався іспитом у другому семестрі¹⁶¹.

На засіданні Вченої Ради історичного факультету від 24 квітня 2013 р. розглянуто зміни до навчальних планів на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр”, “магістр” та “спеціаліст” напрям “Історія”, зокрема мова йшла про запровадження нових предметів та зміни кредитів на окремі дисципліни¹⁶². Ці зміни торкнулися навчальної дисципліни “Музеологія”. За новим навчальним планом на неї виділено 126 год. у другому семестрі I-го курсу, підвищено кредити до 3,5, і хоча аудиторні години залишилися на попередньому рівні – 51 год. (34 год. лекції, 17 год. практичні заняття) натомість, значно зросла кількість годин, виділених на самостійну роботу студентів – до 75 год.¹⁶³ Цей курс, як і в попередні роки, завершувався заліком. Такий самий розподіл навчальних годин зберігся і на 2014–2015 н. р.¹⁶⁴

Відтак 17 березня 2015 р. на засіданні Вченої Ради історичного факультету її голова проф. Р. Шуст запропонував затвердити на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” такі спеціалізації: “давня історія України”, “новітня історія України”, “історичне краєзнавство”, “історія середніх віків”, “візантиністика”, “нова та новітня історія зарубіжних країн”, “історія країн Центральної та Східної Європи”, “етнологія”, “архівознавство та музеєзнавство”, “археологія”¹⁶⁵. Після обговорення члени Вченої Ради одностайно схвалили цю пропозицію. Запровадження нових спеціалізацій на факультеті зумовило зміну навчальних програм і навчальних дисциплін. Всі навчальні дисципліни були розбиті на дві великі групи: нормативні дисципліни і вибіркові дисципліни, вони також розподілялися за спеціалізаціями. Базовою катедрою для спеціалізації „архівознавство та музеєзнавство” стала кафедра давньої історії України та архівознавства. Проте для всіх студентів історичного факультету за новим навчальним планом запроваджено дисципліну “Основи музеології та архівознавства”. Цей предмет у програмі розміщений серед нормативних дисциплін з циклу професійного та практичного навчання. За цим планом на дисципліну відводилося 120 год. (4 кредити), з них 64 аудиторні години (32 год. лекцій та 32 год. практичних занять) та 56 год. самостійної роботи студентів¹⁶⁶. Предмет вивчали на I-му курсі у другому семестрі і його завершували іспитом.

---

¹⁶¹ Навчальний план з підготовки магістрів на 2015/16 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Спеціальність 8.02030202 етнологія. Історичний факультет. Курс V, арк. 2.

¹⁶² Протокол № 7 засідання Вченої ради історичного факультету від 24.04.2013 р., арк. 17.

¹⁶³ Робочий навчальний план на 2013/14 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс I, арк. 1.

¹⁶⁴ Робочий навчальний план на 2014/15 навчальний рік. Галузь знань 0203 гуманітарні науки. Напрямок підготовки 6.020302 історія. Історичний факультет. Курс I, арк. 1.

¹⁶⁵ Протокол № 6 засідання Вченої ради історичного факультету від 17.03.2015 р., арк. 5.

¹⁶⁶ Львівський національний університет ім. І. Франка. Історичний факультет. Навчальний план на 2015–2016 н. р. ОКР бакалавр. Спеціальність – 6.020302 – історія., арк. 1.

Подальші зміни у викладах цього курсу пов'язані з ухваленням нових нормативних документів, які регулюють освітню діяльність в Україні. Ці питання розглядалися на засіданні Вченої Ради від 30 березня 2016 р. Її голова проф. Р Шуст у своєму виступі відзначив, що відповідно до пункту 10 частини першої статті 13 Закону України “Про вищу освіту”, постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266 ”Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти” та інших нормативних документів, а також, щоб ефективно розмістити державне замовлення для підготовки фахівців галузі знань 01 “Освіта” необхідно затвердити спеціалізації за спеціальностями 014 – середня освіта (історія) та 032 (історія та археологія)¹⁶⁷. У навчальних планах 2016–2017 н. р. на обидві спеціальності серед нормативних дисциплін числився навчальний курс “Основи музеології та архівознавства”, який викладали у другому семестрі першого курсу та закінчували заліком. На нього відводилося 105 год. (3,5 кредити), з них 48 год. аудиторних (32 год. лекції та 16 год. практичні заняття) і 57 год. самостійної роботи студентів¹⁶⁸. Порівняно з попереднім навчальним планом бачимо важливі зміни. Тенденція скорочувати чисельність навчальних дисциплін, об'єднуючи їх, на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” привела до виникнення навчального курсу “Основи музеології та архівознавства”. Його мета – ознайомити студентів-істориків з цими галузями науки, а докладніше вивчати їх мали б на відповідній спеціалізації.

***

А тепер підведемо коротки висновки.

Перші згадки про музеєзнавчі навчальні дисципліни у Львівському університеті належать до міжвоєнного періоду – пов'язані з науковою та педагогічною діяльністю відомого польського етнолог А. Фішера, який викладав лекційний курс “Етнографічне музейництво”. Проте системніше музеєзнавчі дисципліни запроваджують до навчального процесу історичного факультету Львівського університету у другій половині ХХ ст. Їх вводять до програми з навчання фахівців-істориків у зв'язку з освітніми реформами в СРСР наприкінці 1950 – початку 1960-х років. Вимоги наблизити теоретичне навчання з виробництвом привело до зміни навчального плану, який передбачав залучити до навчального процесу предмети музеєзнавчого та архівознавчого циклів, щоб ширше використовувати випускників історичного факультету на роботі в архівах та музеях. Ці питання неодноразово обговорювали на засіданнях Вченої Ради факультету, мова йшла про підготовку спеціалістів істориків-музеєзнавців та

---

¹⁶⁷ Протокол № 7 засідання Вченої ради історичного факультету від 30.03.2016 р., арк. 4.

¹⁶⁸ Львівський національний університет ім. І. Франка. Робочий навчальний план на 2016/17 навчальний рік. Галузь знань 03 “Гуманітарні науки”. Спеціальність – 032 “Історія та археологія.” Історичний факультет. Курс I., арк. 1.; Львівський національний університет ім. І. Франка. Робочий навчальний план на 2016/17 навчальний рік. Галузь знань 01 “Освіта”. Спеціальність – 014 “Середня освіта (Історія).” Історичний факультет. Курс I., арк. 1.

істориків-архівістів. Розроблений “Перспективний план розвитку факультету на 1959–1965 рр.”, який передбачав підготувати на середину 1960-х рр. 115 музеєзнавців та 113 архівістів. Але в дійсності, попри велику кількість заяв, на факультеті було запроваджено лише курс “Музейна справа” у другому семестрі 1961/62 навчального року на III-му та IV-му курсах стаціонару. Його читав доцент кафедри історії СРСР Г. Гербільський. Але статус цього курсу був доволі нестабільний, оскільки наступні освітні реформи ущільнили навчальний план і музеєзнавство зникає з пропонуваніх дисциплін, з’являючись у другій половині 1960-х рр. як дисципліна за вибором, а згодом – як спецсеминар у студентів заочної форми навчання. Спочатку цей курс продовжує вести доцент кафедри історії СРСР Г. Гербільський, а наприкінці 1960-х рр. дисципліну викладає викладач кафедри історії УРСР В. Зварич.

Упродовж першої половини – середини 1970-х рр. музеєзнавство зустрічається спорадично як спецкурс, дисципліна за вибором, пропонувані спеціалізація в комбінації з іншими дисциплінами при наборі студентів для навчання на історичний факультет. Як нормативну дисципліну на історичному факультеті музеєзнавство запроваджено лише в 1977–1978 н. р. на кафедрі історії стародавнього світу та середніх віків у комбінації з архівознавством – курс називався “Музеєзнавство та архівознавство”. Музеєзнавчу складову цього курсу забезпечував доцент М. Пелешишин. По-суті цей курс, який перебував у статусі “допоміжних історичних дисциплін”, з невеликими змінами читали на історичному факультеті до початку 1990-х рр., допоки почалися кардинальні зміни у навчальних програмах.

Від 1990-го року викладання музеєзнавства переходить до доцента кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Р. Шиян, яка читає цю дисципліну до 2004–2005 н. р., напрацювавши за цей час з колегами по кафедрі солідну навчально-методичну базу, щоб готувати фахівців з музейної справи. Вона розробляє нову програму з викладання музеєзнавства, яка лягла в основу музейних студій на факультеті надалі. За цей час музеєзнавство викладають в одному курсі з краєзнавством, згодом воно стає самостійною дисципліною, а від початку 2000-х рр., у зв’язку із подальшою спеціалізацією кафедр факультету, викладають спеціалізовані музеологічні курси етнологи та археологи.

Рішення Міністерства освіти та науки України про ліквідацію спеціалізацій на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” призвело до кардинальних змін у викладах музеології. Нові навчальні плани, які почали діяти від 2010–2011 н. р., передбачали викладання на I-му курсі у другому семестрі дисципліни “Музеологія” як нормативного курсу для всіх студентів-істориків, незалежно від майбутньої спеціалізації.

Подальші зміни у викладанні музеєзнавства пов’язані зі змінами у навчальних планах, які пристосовувалися до вимог часу. У березні 2015 р. Вчена Рада історичного факультету вирішила затвердити на освітньо-кваліфікаційному рівні “бакалавр” низку спеціалізацій, зокрема і “архівознавство та музеєзнавство”.

Одночасно в нових навчальних планах запроваджено нову нормативну дисципліну “Основи музеології та архівознавства”, яку викладають на першому курсі. Музеологія та архівознавство знову об’єднано в одному навчальному курсі. Це зроблено з метою розвантажити навчальний план, через укрупнення навчальних дисциплін. Тобто ми бачимо еволюцію музеєзнавства на історичному факультеті від спецкурсу чи спецсемінару в рубриці “допоміжні історичні дисципліни”, статус яких постійно змінювався, до нормативної дисципліни, яка отримала окремий статус і важливу позицію в підготові фахівців-істориків. Зміцнити позиції музеології на факультеті могло б утворення окремої музеологічної спеціальності. Численні спроби піти цим шляхом не увінчалися успіхом.

THE TEACHING OF MUSEOLOGY AT HISTORY FACULTY OF THE IVAN FRANKO UNIVERSITY OF LVIV IN THE SECOND HALF OF THE XX – EARLY XXI CENTURIES

Oleg DUDIAK

Department of Ancient History of Ukraine and Archival Studies
Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska str., 1, Lviv, 79000, Ukraine
email: odudiak@yahoo.com

For several decades museology has been the part of the curricula of the training specialists at the Faculty of History, but up to now its introduction as an academic discipline with programs and teaching material has not become the subject of interest of researchers. In period of permanent reform of historical education in Ukraine in the last decade, the question of new specialties such as museology has been arised. To make the discussion of this issue more subject-oriented, we consider it necessary to illuminate the process of the emergence and formation of the museology at the Faculty of History of the Lviv University as an academic discipline.

First museology disciplines appeared at Lviv University in the interwar period. Polish ethnologist Adam Fisher gave lectures of the course “Ethnographic museology” in the 1930-ies. But this discipline did not have the stability status.

Museology was introduced at the History Faculty of Lviv University only in the second half of the XX century. Soviets carried out educational reforms in the USSR in 1958 – 1959. The content of these reforms consisted of combining education with production. According to these reforms the students-historians had to have not only pedagogical but also museum and archival knowledge. So at the beginning of the 1960’s. assistant professor Hryhorij Gerbilsky began teaching the museology course for students of the fourth year of full-time, evening and distance learning. This course he taught until the mid-1960’s, because then the Soviet Government conducted next educational reforms, which resulted in the reduction of academic disciplines in the humanitarian specialties. The Museology remained only on the distance learning of the history faculty and then only until the early 1970’s.

Teaching of muzeology was restored only in the late 1970’s. In 1977 the Department of Ancient History and Middle Ages introduced the course “Museology and Archival Studies”. This course was taught by Professor Yuriy Grossman and Assistant Professor Mukola Peleshchyshyn. Archaeologist M. Peleshchyshyn gave lectures of the museology.

In 1991 Ukraine gained independence. It brought the profound changes in various spheres of public life, including education. The curricula was changed to prepare students-historians. The museology became the normal discipline and an integral part of the programs of training specialists in the History's Faculty. At the beginning 2000's the deepening of specialization of the departments of the History's Faculty led to the emergence of specialized museology. However, in the 2010 they canceled the specializations on level of educational qualification of "Bachelor". This led to the reduction in the number of academic disciplines. The museology and archival studies were again combined into one course "Basics of Museology and Archival Studies".

Key words: museology, History Faculty, Lviv University, History Department.

References

ENCYCLOPEDIA Ivan Franko National University of Lviv. In 2 volumes, (Lviv: LNU named after I. Franko, 2011), V. I: (in Ukrainian)

ENCYCLOPEDIA. Ivan Franko National University of Lviv. In 2 volumes, (Lviv: LNU named after I. Franko, 2014), V. II: (in Ukrainian)

Lviv University, edited by Voiodymyr Chugajov. Lviv: High school, 1986. (in Ukrainian)

Faculties of Ivan Franko National University of Lviv (1940–2000). Jubilee book. Compiler Oleksandr Vinnichenko and Oleksandr Tseluiko. Edited by Roman Shust, (Lviv: LNU named after I. Franko, 2000). (in Ukrainian)

Bandrowskiy, Oleksandr, Grossman, Yuriy "Department of Ancient History and Middle Ages of the Lviv University (1939–1983)", *Visnyk of the Lviv University. Series History*, № 20, (1983): 71-77. (in Ukrainian)

Tarnawsky, Roman *Chair of Ethnology of the Lviv University. Classic period (1910-1947).* Lviv: LNU named after I. Franko, 2016. (in Ukrainian)

High school, edited by Evgeniy Vojlenko. Collection the basic regulations, orders and instructions. In 2 parts. Moscow: High school, 1978. P. 1. (in Russian)

Waidacher, Friedrich *Common museology. Handbook.* Lviv: Litopys, 2005.

Peter van Mensch *Towards a methodology of museology. The museology discourse.* (PhD thesis, University of Zagreb, 1992), accessed December 10, 2016, http://www.muuseum.ee/et/erialane_areng/museologiaalane_ki/ingliskeelne_kirjand/p_van_mensch_towar/ (in English)

Dolak, Jan "Czech and Slovak museology, current status and the future of this branch of science", *Nordisk Museologi*, № 2, (2007): 99, accessed August 21, 2017, <https://www.journals.uio.no/index.php/museolog/article/view/File/3249/2815> (in English)

Report on the work of the Faculty for the 1945-1946 academic year, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 17, Sheet 6. (in Ukrainian).

Orders of the Rector of the personnel, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 28 o/s, File 35 (1), Sheet 77.

Reports of archive practical training for students of V-th year of historical faculty, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 69, Sheet 3. (in Ukrainian).

Hrytsak, Yaroslav. *Essays in Ukrainian History: Making of Modern Ukrainian Nation.* Kyiv: Genesis, 2000. (in Ukrainian)

Protocol № 1 of the meeting of the Board of the Faculty of the Lviv University on October 21, 1958, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 340, Sheet 1. (in Ukrainian).

The curricula of the University on the 1959/60-1964/65, elaborated by Department of Higher Education USSR, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 11, File 97, Sheet 64. (in Ukrainian).

Perspective plan of the Faculty in 1959–1965, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 373, Sheet 1. (in Ukrainian).

Protocol № 3 of the meeting of the Board of the Faculty of the Lviv University from 30. XI. 1958, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 371, Sheet 22. (in Ukrainian).

Protocol № 3 of the meeting of the Board of the Faculty of the Lviv University from 30. XI. 1958, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 371, Sheet 23. (in Ukrainian).

Protocol № 3 of the meeting of the Board of the Faculty of the Lviv University from 30. XI. 1958, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 410, Sheet 6. (in Ukrainian).

Protocol № 8 of the Meeting of the Department of the USSR History of from 07. II. 1962, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 453, Sheet 37-38. (in Ukrainian).

The report on the work of the Department of the USSR History for 1961-1962, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 455, Sheet 8, 11, 12. (in Ukrainian).

Protocol № 12 of the Meeting of the Department of the USSR History from 04. II. 1963, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 480, Sheet 51-52. (in Ukrainian).

The report on the work of the Department of the USSR History for the 1962-1963, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 482, Sheet 13. (in Ukrainian).

Protocol № 5 of the Joint Meeting of the Departments of the USSR and UkrSSR History from 27 October 1962, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 480, Sheet 17. (in Ukrainian).

Protocol № 14 of the Meeting of the Department of the USSR History from 13 III. 1963, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 480, Sheet 72. (in Ukrainian).

Protocol № 19 of the Meeting of the Department of the USSR History from 13 III. 1963, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 480, Sheet 86. (in Ukrainian).

Protocol № 8 of the Meeting of the Department of the USSR History from 22. I. 1964, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 515, Sheet 53-54. (in Ukrainian).

Protocol № 17 of the Meeting of the Department of the USSR History from 29. VI. 1964, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 515, Sheet 91. (in Ukrainian).

The Report on the Work of the Department of the USSR History for the 1964-1965, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 547, Sheet 8, 12. (in Ukrainian).

Protocol № 11 of the Meeting of the Department of the USSR History from 21. III. 1964, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 515, Sheet 67. (in Ukrainian).

Protocol № 2 of the Meeting of the Department of the USSR History from 21. IX. 1964, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 585, Sheet 5. (in Ukrainian).

Semester Plans and Report on the Work of the Department of the USSR History for 1968-1969 Academic Year and a Report on Research Work in 1968, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 615, Sheet 34. (in Ukrainian).

The Plan of the Specialization of the Department of the USSR History: Evening Training, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 614, Sheet 161. (in Ukrainian).

The Pplan of Specialization of the Department of the USSR History of: Distance learning, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 614, Sheet 162. (in Ukrainian).

Protocol № 1 of the Meeting of the Department of the USSR History from 04. IX. 1969, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 627, Sheet 2. (in Ukrainian).

Protocol № 12 of the Meeting of the Department of the USSR History from 21. IV. 1970, State Archive of Lviv Region, Fond R-119, Series 17, File 627, Sheet 101. (in Ukrainian).

The Calculation of Educational Workload of the Department of the USSR History in the 1970-1971 Academic Year, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 11, File 180, Sheet 100. (in Ukrainian).

Protocol № 13 of the Meeting of the Department of the USSR History from 31. I. 1972, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 11, File 7, Sheet 94. (in Ukrainian).

Report on the Work of the Department of the USSR History, the Order of Lenin, Lviv State University for 1971-1972, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 3, Sheet 6. (in Ukrainian).

The Curricula of the Faculties of Evening and Distance Education on the 1972 - 1973, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 24, File 28, Sheet 1-139. (in Ukrainian).

Protocol № 2 of the Meeting of the Board of the Faculty of the Lviv University from 27. X. 1972, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 16, Sheet 21. (in Ukrainian).

The Calculation of Educational Load of Departments in the 1973-1974, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 11, File 213, Sheet 1.

Protocol № 2 of the Meeting of the Department of the USSR History from 07. X. 1974, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 52, Sheet 9. (in Ukrainian).

Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, Personal File ¹. 17061/D. (in Ukrainian).

Report on Educational and Methodological, Ideological and Public Work of the Faculty in 1971-1976, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 3, Sheet 4. (in Ukrainian).

Plans of a Personal Distribution of Pedagogical Load Among the Members of the Department of Ancient History and Middle Ages and General Calculations of the Training Hours per 1976-1977, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File K. 3/3, Sheet 17. (in Ukrainian).

Reports of the Staff of the Department of Ancient History and Middle Ages on the Pedagogical Load for 1977-1978, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File K-11/10, Sheet 13-14. (in Ukrainian).

The Department of Ancient History and Middle Ages. The Distribution of Pedagogical Load on 1977-1978, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File K - 3/3, Sheet 21. (in Ukrainian).

Individual Work Plans and Programs for Teachers of the Department of Ancient History and Middle Ages at 1980-1981, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File K - 4/4, Sheet 1. (in Ukrainian).

Work Plan of the Discipline at 1983-1984, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 6.1/9, Sheet 7. (in Ukrainian).

The Amount of Educational Work of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1984-1985, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 - 175 - 41, Sheet 2. (in Ukrainian).

The Amount of Educational Work of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1985-1986, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 - 175 - 41, Sheet 7. (in Ukrainian).

The Working Curriculum, Approved May 12, 1986. Compiled Based on Typical Training Plan № 5403, Approved April 17, 1984. History faculty, Tuition by Correspondence. Sheet 1. (in Ukrainian).

Orders of the Rector and Vice-Rector of the Work on the Department of Ancient History and Middle Ages for 1987-1988, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 01, Sheet 56. (in Ukrainian).

The Amount of Educational Work of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1987-1988, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 41, Sheet 2. (in Ukrainian).

Reports of the Distribution of Pedagogical Load Among the Members of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1987-1988, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 41, Sheet 4. (in Ukrainian).

The Amount of Educational Work of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1988-1989, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 41, Sheets 1-9. (in Ukrainian).

The Amount of Educational Work of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1988-1989, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 41, Sheet 14. (in Ukrainian).

Protocol № 1 of the Meeting of the Department of Ancient History and Middle Ages from 01. I. 1984, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 03, Sheet 113. (in Ukrainian).

Protocol № 1 of the Meeting of the Department of Ancient History and Middle Ages from 01. I. 1984, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 03, Sheet 114. (in Ukrainian).

Report on the work of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1987-1988, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File È – 08 – 175 – 03, Sheet 6. (in Ukrainian).

Protocol № 3 of the Meeting of the Department of Ancient History and Middle Ages from 19. IX. 1988, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 03, Sheet 111. (in Ukrainian).

Protocol № 4 of the Meeting of the Department of Ancient History and Middle Ages from 27. X. 1980, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File È – 8/7, Sheet 75. (in Ukrainian).

Protocol № 11 of the Meeting of the Department of Ancient History and Middle Ages from 29. II. 1981, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File È – 8/7, Sheets 48-50. (in Ukrainian).

Protocol № 2 of the Meeting of the Department of Ancient History and Middle Ages from 16. IX. 1981, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File È – 8/7, Sheets 85-86. (in Ukrainian).

The Department of Ancient History and Middle Ages. Annual Report About Scientific Work for 1983-1984, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 6. 1/2, Sheet 5. (in Ukrainian).

Semester plans of the Staff of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1990-1991, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 42, Sheets 16-18. (in Ukrainian).

Semester plans of the Staff of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1991-1992, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 42, Sheets 16. (in Ukrainian).

Protocol № 4 of the Meeting of the Board of the History Faculty of the Lviv University from 21. XII. 2005, Sheet 3. (in Ukrainian).

Shyjan, Raisa The Program of the Course “Museology”. Lviv: LNU named after I. Franko, 2002. (in Ukrainian)

Semester Plans of the Staff of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1993-1994, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 42, Sheet 1. (in Ukrainian).

Semester Plans of the Staff of the Department of Ancient History and Middle Ages for 1994-1995, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, File 08 – 175 – 42, Sheet 16. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Approved 16.03.1993, Sheet 16. Sheet 2. (in Ukrainian).

Protocol № 9 of the Meeting of the Board of the History Faculty of the Lviv University from 14. IV. 1994, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, Sheet 33. (in Ukrainian).

Protocol № 5 of the Meeting of the Board of the History Faculty of the Lviv University from 15. I. 1996, Archive of Ivan Franko National University of Lviv, Fond R-119, Series 17, Sheets 84-87. (in Ukrainian).

Protocol № 7 of the Meeting of the Board of the History Faculty of the Lviv University from 18. III. 2009, Sheets 2. (in Ukrainian).

Protocol № 2 of the Meeting of the Board of the History Faculty of the Lviv University from 21. X. 2009, Sheets 12. (in Ukrainian).

Protocol № 7 of the Meeting of the Board of the History Faculty of the Lviv University from 28. IV. 2010, Sheets 6-7. (in Ukrainian).

Protocol № 7 of the Meeting of the Board of the History Faculty of the Lviv University from 24. IV. 2013, Sheets 17. (in Ukrainian).

Protocol № 6 of the Meeting of the Board of the History Faculty of the Lviv University from 17. III. 2015, Sheets 5. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 7030.302 – World History. Approved 07.02.1995, Sheet 2. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 7030.304 – Archaeology. Approved 07.02.1995, Sheet 2. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 7030.305 – Ethnology. Approved 07.02.1995, Sheet 2. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 7030.301 – History of Ukraine. Approved 07.02.1995, Sheet 2. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Archival Studies. Approved 07.02.1995, Sheet 2. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – History. Approved 02.04.1998, Sheet 3. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Ethnology. Approved 02.04.1998, Sheet 3. (in Ukrainian).

Lviv State University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Archival Studies. Approved 02.02.1999, Sheet 3. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – History. Approved 15.03.2000, Sheet 2. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Ethnology. Approved 04.02.2000, Sheet 2. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Archival Studies. Approved 15.03.2000, Sheet 2. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – History. Approved 04.03.2003, Sheet 1. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Archival Studies. Approved 04.03.2003, Sheet 1. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Ethnology. Approved 04.03.2003, Sheet 1. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Archaeology. Approved 04.03.2003, Sheet 1. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – History. Approved 04.03.2003, Sheet 1. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Archival Studies. Approved 03.04.2006, Sheet 1. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Ethnology. Approved 03.04.2006, Sheet 1. (in Ukrainian).

Lviv National University Named after Ivan Franko. History Faculty. Training Plan. Specialize: 6030.300 – Archaeology. Approved 03.04.2006, Sheet 1. (in Ukrainian).

The Working Curriculum on 2010/2011. Branch of Knowledge 0203 – the Humanities. Specialize: 6.020302 History. History faculty. Course I. Sheet 1. (in Ukrainian).

The Working Curriculum on 2011/2012. Branch of Knowledge 0203 – the Humanities. Specialize: 6.020302 History. History faculty. Course I. Sheet 1. (in Ukrainian).

The Working Curriculum on 2012/2013. Branch of Knowledge 0203 – the Humanities. Specialize: 6.020302 History. History faculty. Course I. Sheet 1. (in Ukrainian).

The Working Curriculum on 2013/2014. Branch of Knowledge 0203 – the Humanities. Specialize: 6.020302 History. History faculty. Course I. Sheet 1. (in Ukrainian).

The Working Curriculum on 2014/2015. Branch of Knowledge 0203 – the Humanities. Specialize: 6.020302 History. History faculty. Course I. Sheet 1. (in Ukrainian).

The Working Curriculum on 2015/2016. Branch of Knowledge 0203 – the Humanities. Specialize: 6.020302 History. History faculty. Course I. Sheet 1. (in Ukrainian).

The Working Curriculum on 2016/2017. Branch of Knowledge 0203 – the Humanities. Specialize: 6.020302 History. History faculty. Course I. Sheet 1. (in Ukrainian).

